

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Bakalářská práce

Integrace Čechů do společnosti v Lucembursku

Roman Zoubek

© 2022 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Roman Zoubek

Hospodářská politika a správa
Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Integrace Čechů do společnosti v Lucembursku

Název anglicky

The integration of Czech minority to Luxembourg society

Cíle práce

Hlavním cílem práce je dát na základě terénního výzkumu a sekundárních údajů v relevantní literatuře odpověď na výzkumnou otázku a podotázky:

Jaké jsou důvody stěhování Čechů do Lucemburska?

Jak se české menšině daří integrovat do lucemburské společnosti?

- Navazují Češi kontakty s místními, nebo především prostřednictvím českých spolků?
- Pracují ve stejném oboru, který se vyučili, nebo vystudovali v Čechách?
- Bylo jim uznáno dosavadní vzdělání z České republiky?
- Jaká je jazyková situace v Lucembursku? (Jaké jazyky musí znát Češi žijící v Lucembursku? Který jazyk je v Lucembursku fakticky nejpoužívanější? Jakým jazykem hovoří při návštěvě lékaře, na úřadech, či při nakupování?)

Metodika

Práce bude vycházet především z výsledků střednědobého terénního výzkumu a materiálu získaného z lokalit, kde žije slovenská menšina. Důraz bude kladen především na kvalitativní metody navazující na sekundární (hlavně statistické) údaje.

Předpokládaný harmonogram:

září (1. ročník) – první část terénního výzkumu v Lucembursku

září až červen (2. ročník) – zpracovávání výsledků terénního výzkumu, zpracování tématické literatury, příprava druhé fáze výzkumu

září (2. ročník) – druhá část terénního výzkumu v Lucembursku

do listopadu (3. ročník) – zpracovávání výsledků 2. části terénního výzkumu

listopad / prosinec (3. ročník) – předložení první verze práce

březen – odevzdání finální verze práce

Doporučený rozsah práce

cca 50 stran

Klíčová slova

Lucembursko, Češi, česká menšina, integrace, jazyky

Doporučené zdroje informací

GELLNER, E. A. – BLÁHA, V. – MARKUS, J. *Národy a nacionalismus*. Praha: Josef Hříbal, 1993. ISBN 80-900892-9-1.

HROCH, M. *Národy nejsou dílem náhody : příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. ISBN 978-80-7419-010-0.

HULICIUS, Eduard. Lucembursko. V Praze: Libri, 2008. ISBN 978-80- 7277-341-1.

KOKAISL, P. – ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA. *Etnické minority v Evropě*. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2014. ISBN 9788021325241.

ŠATAVA, Leoš. *Etnicita a jazyk : teorie, praxe, trendy: čítanka textů*. V Brně: Tribun EU, 2013. ISBN 9788026305170

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. PhDr. Ing. Petr Kokaisl, Ph.D., prof.h.c.

Garantující pracoviště

Katedra psychologie

Elektronicky schváleno dne 15. 2. 2021

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 15. 2. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 14. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Integrace Čechů do společnosti v Lucembursku" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14.03.2022

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval doc. Ing. PhDr. Petru Kokaislovi, Ph.D., prof. h. c. za vedení mé bakalářské práce a za jeho trpělivost se mnou. Rád bych mu také poděkoval za zprostředkování možnosti zapojit se do projektu Pestrá Evropa, bez kterého by toto téma práce nevzniklo. Dále bych chtěl poděkovat respondentům, kteří mi poskytli důležitý materiál

Integrace Čechů do společnosti v Lucembursku

Abstrakt

Bakalářská práce se věnuje tématu integrace Čechů do lucemburské společnosti. První částí práce je literární rešerše, která představuje dosavadní poznatky o tomto tématu. Druhou částí je část teoretická, kde dochází k vymezení pojmů potřebných pro práci. Třetí je praktická část, která začíná stručným představením společné historie Česka a Lucemburska. Pokračuje dále k Čechům v Lucembursku v meziválečném období odkud pokračuje k dnešní situaci. Výsledkem práce by mělo být zodpovězení výzkumných otázek. Význam je kladen na otázky integrace a českých spolků. Také na pracovní možnosti a uznávání vzdělání a předchozí praxe. Téma jazyků je také důležité, protože v Lucemburské společnosti a životě hrají důležitou roli. Odpovědi jsou získány na základě terénního výzkumu přímo v Lucembursku, rozhovorů s respondenty a studia relevantních zdrojů.

Klíčová slova: Lucembursko, Češi, česká menšina, integrace, jazyky

The integration of Czech minority to Luxembourg society

Abstract

The bachelor thesis aims on the topic of Czech integration to a Luxembourg society. The first part of the thesis is literary research, that presents up to now findings about the topic. The second part is theoretical part where terms needed for this thesis are defined. The third is practical part, that starts with a brief introduction to common history of the Czech Republic and Luxembourg. Then continues to the Czechs in Luxembourg in the interwar period from where it goes on to the situation today. The output of the thesis should be the answer to researched questions. Importance is placed on issues of integration and Czech associations. As well as on job opportunities and validation of education and previous job experiences. The languages issue is also important because they have an important role in Luxembourg society and life. The answers are retrieved from field research directly in Luxembourg, interviews with respondents and a study of relevant sources.

Keywords: Luxembourg, Czech, Czech minority, integration, languages

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika.....	12
2.2.1 Metody použité při výzkumu	13
2.2.2 Představení respondentů	14
3 Lite rární řešerše	15
4 Teoretická východiska	19
4.1 Etnicita	19
4.2 Menšina	20
4.3 Národ.....	21
4.4 Integrace	22
4.4.1 Asimilace	23
4.4.2 Multikulturalismus	23
4.5 Jazyk.....	24
4.5.1 Polylingvismus.....	26
5 Praktická část	27
5.1 Stručné představení Lucemburska	27
5.2 Historie	28
5.2.1 Krajani v Lucembursku.....	29
5.3 Populace v Lucembursku dle národnosti	31
5.4 Proč právě Lucembursko.....	32
5.5 Práce v Lucembursku.....	36
5.5.1 Vykonávají práce v původním oboru z Česka?	39
5.5.2 Uznávání vzdělání z Česka	39
5.6 Jak se Čechům daří integrovat	40
5.6.1 České spolky	42
5.7 Jazyky Lucemburska	44
5.7.1 Jazyky vyučované v lucemburských školách.....	47
5.7.2 Který jazyk se používá kde	49
5.8 Život v Lucembursku optikou respondentů	51
6 Závěr.....	53
7 Seznam použitých zdrojů.....	55
7.1 Literární zdroje	55
7.2 Internetové zdroje.....	57

8	Seznam vyobrazení.....	60
8.1	Seznam obrázků	60
8.2	Seznam grafů.....	60
8.3	Seznam tabulek	60

1 Úvod

Lucemburské velkovévodství je malá země na západě Evropy která, i když není výrazná svou velikostí, je rozhodně výrazná svou ekonomikou a pestrostí národnostního složení obyvatelstva. Dost pravděpodobně není první zemí, která našince napadne jako destinace při stěhování se z České republiky. Přesto se najdou Češi, kteří se do Lucemburska rozhodnou přestěhovat. Ačkoliv jsou země, kde žije Čechů daleko více, je tato skupina skutečně zajímavou a byla by velká škoda ji opomíjet. Jaké jsou jejich důvody k životu v Lucembursku, a jak se Čechům daří začlenit do tamní společnosti jsou otázky, kterým se tato bakalářská práce věnuje. Lucembursko má tři úřední jazyky, to může být pro cizince poměrně náročné a může to i ztěžovat samotnou integraci do společnosti, protože k ní je přirozeně potřebná schopnost komunikace se svým okolím. Jak přesně se to s jazyky v Lucembursku má a jaké je potřeba znát k čemu, je dalším důležitým bodem. Tato práce by měla na tyto otázky relevantně a srozumitelně odpovědět a přispět tím k porozumění tématu integrace Čechů do společnosti v Lucembursku.

Slovy Dr. Jana Sedláčka z předmluvy v jeho knize *Čechoslováci v Nizozemí, Belgii a Anglii*, ve které píše i o krajanech v Lucembursku: *„Cizí země přestává býti pro nás cizinou, uvědomíme-li si, kolik důležitých událostí nebo významných duchovních proudů spolu tvořících dějiny našeho národa a státu se v nich odehrávalo a shledáme-li se tam se svými trvale usazenými krajaný.“*¹

¹ SEDLÁČEK, Jan. *Čechoslováci v Nizozemí, Belgii a Anglii*. Praha: nákladem Československého ústavu zahraničního, 1937. Knihovna Čs. ústavu zahraničního. (s. 3) (převzato z: http://www.hks.re/wiki/doku.php?id=ls2020:cesi_v_lucembursku)

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem práce je dát na základě terénního výzkumu a sekundárních údajů v relevantní literatuře odpověď na výzkumnou otázku a podotázky:

Jaké jsou důvody stěhování Čechů do Lucemburska?

Jak se české menšině daří integrovat do lucemburské společnosti?

- Navazují Češi kontakty s místními, nebo především prostřednictvím českých spolků?

- Pracují ve stejném oboru, který se vyučili, nebo vystudovali v Čechách?

- Bylo jim uznáno dosavadní vzdělání z České republiky?

- Jaká je jazyková situace v Lucembursku? (Jaké jazyky musí znát Češi žijící v Lucembursku? Který jazyk je v Lucembursku fakticky nejpoužívanější? Jakým jazykem hovoří při návštěvě lékaře, na úradech, či při nakupování?)

2.2 Metodika

Práce vychází především ze střednědobého výzkumu, který proběhl na území Lucemburska v rámci projektu Pestrá Evropa. K výzkumu byly využity metody kvalitativního výzkumu, které se vzhledem k povaze zkoumaného tématu hodí více než metody kvantitativní. Mezi použité metody patří zúčastněné pozorování, které proběhlo v Lucembursku při samotném výzkumu. Velkým informačním přínosem byli pochopitelně respondenti, se kterými probíhaly individuální rozhovory. Rozhovory byly nestandardizované a polostandardizované. Nestandardizované pak probíhaly především na začátku výzkumu, kdy napomohly lepšímu a dřívějšímu porozumění situace přímo v Lucembursku. Informace předkládané v této bakalářské práci jsou tak spojením výsledků zmíněného výzkumu a studia literatury o daném tématu.

Termín kvalitativní výzkum je jakýkoliv výzkum, pro který výsledků nedosahujeme pomocí statistických metod, či jiných možností kvantifikace. Tento způsob výzkumu se hodí třeba pro zkoumání lidských životů, vztahů a příběhů. Především je tato metoda oblíbena ve psychologických a společenských vědách. Postupy pro tuto metodu výzkumu jsou často

pozorování a rozhovor. Je možné užít k výzkumu i dokumenty a knihy, dokonce také i data kvantifikovaná k jiným účelům. Příkladem takových údajů jsou výsledky ze sčítání lidu. Pro kvalitativní výzkum je důležité, aby byl badatel dobrý v komunikaci, dokázal si udržet odstup a vyhnul se zkreslení. Na základě těchto schopností zvládnout získat spolehlivé a platné údaje.²

2.2.1 Metody použité při výzkumu

Zúčastněné pozorování je nejdůležitější prvek pro terénní výzkum. Badatel při něm pobývá ve zkoumané skupině či společnosti a participuje na každodenním životě daných lidí. Při přijetí role ve skupině je potřeba si hlídat možné zkreslení výsledků, které hrozí. Zúčastněné pozorování bylo takzvaně zjevné, to znamená, že výzkumník nijak netají svou identitu a důvod pro jeho účast v životech sledovaných lidí.

Řízený rozhovor se vyznačuje tím, že tazatel je ten, kdo na základě svých připravených otázek určuje jejich důležitost.

Neřízený rozhovor začíná obecným tématem pro respondenta, který pak důležitost témat určuje sám svým vyprávěním.

Nestrukturovaný rozhovor je veden tak, že respondent dostane dostatek volného prostoru při vyprávění o tématu. Výhodou tohoto způsobu by mělo být odkrytí osobních zkušeností, které by při přímém dotazování mohly zůstat skryty.

Polostrukturovaný rozhovor je takový rozhovor, při kterém jsou jasná témata, otázky se ale pokládají dle předchozích odpovědí. Dochází k přidávání doplňujících otázek.³

² STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN. ISBN 80-85834-60.x. (s. 10)

³ KOKAISL, Petr. *Doporučení k psaní textu*. [online] Hospodářská a kulturní studia. [citováno 10. 3. 2022]. Dostupné z: https://www.hks.re/wiki/doporučení_k_psání_textu#metody_a_tech_niky

2.2.2 Představení respondentů

	Jméno	Pohlaví	Věk	Národnost	Povolání	Bydliště
Respondent 1	Marian	muž	41	česká	učitel	Arlon
Respondent 2	Petra	žena	50	česká	zdravotní sestra	Esch
Respondent 3	Steffi	žena	30	lucemburská	sociální pracovníce	Esch
Respondent 4	Sally	žena	27	lucemburská	sociální pracovníce	Esch
Respondent 5	Christian	muž	34	lucemburská	pracovník na stavbě	Esch

Tabulka 1: Pasportizační údaje respondentů

Marian nežije přímo v Lucembursku, ale v belgickém Arlon skutečně kousek od lucemburských hranic. Každý den dojíždí do Lucemburska pracovat v Evropské škole, kde je učitelem především, nikoli však výhradně, pro české děti.

Respondentka Petra se do Lucemburska přestěhovala za láskou v roce 1992. Se svým původem lucemburským manželem mají dvě dcery a syna.

Její dcery jsou právě respondentky Steffi a Sally, které pochází z tohoto česko-lucemburského svazku a narozené jsou v Lucembursku.

Respondent Christian je také rodilým Lucemburčanem stejně jako jeho rodiče.

3 Literární rešerše

Jan Kosík píše o důvodech pro migraci do Lucemburska ve své práci, která se jmenuje *Imigrace do států Beneluxu*.⁴ Uvádí, že od 70. let 19. století, kdy bylo na lucemburském území objeveno množství nerostných surovin, rostl příval zahraničních pracovníků, kteří výrazně přispěli k sociálnímu a hospodářskému rozvoji země. Kvůli rostoucí ekonomice a klesajícímu přirozenému přírůstku obyvatelstva schválila vláda v roce 1960 rodinnou politiku, díky které měli pracovníci z jiných zemí právo přistěhovat do Lucemburska své rodinné příslušníky. Dále autor píše o Lucembursku jako o specifiku, neboť počet cizinců je výrazně větší než evropský průměr. Lucembursko je dle autora země především pracovní migrace přistěhovalců evropského původu. Cíleně přitahovalo imigranty z evropských zemí a nebylo otevřeno migraci ze zemí mimo Evropskou unii.⁵

O možném důvodu, proč se Češi stěhují do Lucemburska se zmiňuje v publikaci *Etnické minority v Evropě* Petr Kokaisl. Uvádí zde, že Lucembursko se po skončení 2. světové války stalo, dle přepočtu hrubého domácího produktu na osobu, zemí s nejvyšší životní úrovní na světě. To je prý hlavně výsledkem rozvinutého bankovního sektoru.⁶

O jazycích používaných v Lucembursku píše Petr Kokaisl ve své publikaci *Etnické minority v Evropě*. Poté, co Lucembursko získalo v roce 1890 nezávislost, byla, na žádost lucemburských občanů, zachována francouzština jako jeden ze dvou úředních jazyků. Tím druhým byla němčina, která se většinou používala v denním styku. Následně byl v roce 1977 vytvořen pravopis lucemburštiny, v roce 1984 pak byla lucemburština zavedena jako třetí oficiální jazyk Lucemburska. Počet osob, které hovoří lucembursky se prý stále zmenšuje. Na vině je nízká porodnost Lucemburčanů a velký přísun cizinců, kteří jsou počtem téměř vyrovnání s lucemburskými občany.⁷

V práci *Officiality and strategic ambiguity in language policy: exploring migrant experiences in Andorra and Luxembourg* také píše Hawkey a Horner o jazycích

⁴ KOSÍK, Jan. *Integrace do států Beneluxu*. Brno 2016. Diplomová práce. Mendelova univerzita v Brně, Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií.

⁵ BŘEHOVSKÁ Marie, HVĚZDOVÁ Diana, ZOUBEK Roman. *Češi v Lucembursku*. [online] Hospodářská a kulturní studia [citováno 10. 12. 2021]. Dostupné z: https://www.hks.re/wiki/ls2020:cesi_v_lucembursku

⁶ KOKAISL, Petr. *Etnické minority v Evropě*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014. ISBN 978-80-213-2524-1. (s. 156)

⁷ KOKAISL, Petr. *Etnické minority v Evropě*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014. ISBN 978-80-213-2524-1. (s. 157)

Lucemburska. V zemi roste počet migrantů, kteří zde pracují, nebo mají trvalý pobyt. Stejně tak roste počet přeshraničních pracovníků ze sousedních států. Proto je společenská mnohojazyčnost v Lucembursku stále větší a rozmanitější. Mezi imigranty a přeshraničními pracovníky je nejrozšířenějším jazykem francouzština jako lingua franca. Na základě toho lze těžko mluvit o dominanci lucemburštiny. Její užitná hodnota pro cizince je, především v prostředí globalizujícího se pracoviště, mizivá.⁸

Jazyky používané v Lucembursku popisuje Sharma Abhimanyu v článku Migration, Language Policies, and Language Rights in Luxembourg.⁹ Podle článku není Lucembursko tak ideálním případem mnohojazyčné společnosti, jak se může na první pohled zdát. Důležitost jazyků se odvíjí podle jisté hierarchie na jejímž vrcholu stojí lucemburština, která je jako hlavní jazyk nejvíce podporována, i když na úřadech a pro práci je mnohem důležitější francouzština. Dále se uvádí, že přes 40 % lucemburské populace tvoří cizinci, a to velmi ovlivňuje užívání jazyků. Portugalština je prý jedním z nejčastěji mluvených jazyků v Lucembursku i bez legislativní podpory.¹⁰

Leoš Šatava ve svém textu Etnicita a jazyk: Teorie, praxe, trendy: čítanka textů píše o vzniku oficiální lucemburštiny, která je od 80. let 20. století třetím oficiálním státním jazykem, jako o výrazné politické potřebě Lucemburska tento jazyk posunout mezi státní symboly. Tvrdí, že z těchto důvodů vzniklý jazyk se může stát plnohodnotným jazykem za poměrně krátkou dobu, pokud k tomu má správné podmínky.¹¹

O podpoře lucemburského jazyka lucemburskou vládou píše i Jennifer Rankin v článku A special place for Luxembourgish: Grand Duchy's native language enjoys renaissance. Na základě čtyřicetibodového vládní programu by se měla lucemburština značně v zemi rozšířit pro širší využití veřejností. Také sleduje trend kulturní tvorby v tomto jazyce. Jedná se například o knihy a filmy, ale francouzštinu, ani němčinu v tomto odvětví

⁸ HAWKEY, J., HORNER, K. Officiality and strategic ambiguity in language policy: exploring migrant experiences in Andorra and Luxembourg. Language Policy (2021). (s. 10). Dále dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10993-021-09602-3#Abs1>

⁹ SHARMA, Abhimanyu. Migration, Language Policies, and Language Rights in Luxembourg. Acta Universitatis Sapientiae, European and Regional Studies. Dostupné z: <https://www.sciendo.com/article/10.2478/auseur-2018-0006>.

¹⁰ BŘEHOVSKÁ Marie, HVĚZDOVÁ Diana, ZOUBEK Roman. Češi v Lucembursku. [online] Hospodářská a kulturní studia [citováno 10. 12. 2021]. Dostupné z: https://www.hks.re/wiki/ls2020:cesi_v_lucembursku

¹¹ ŠATAVA, Leoš. Etnicita a jazyk: teorie, praxe, trendy: čítanka textů. Brno: Tribun EU, 2013. Librix.sk. ISBN 9788026305170

lucemburština nepřevyšuje. Měl by dle článku také růst zájem o kurzy lucemburštiny pro dospělé. Dokonce až dvojnásobně.¹²

Dr. Jan Sedláček v knize s názvem *Čechoslováci v Nizozemí, Belgii a Anglii* zmiňuje i historii krajanů v Lucembursku.¹³ *Popisuje zde období 30. let minulého století, kdy Lucembursko tvořilo celní jednotu s Československem V tomto období se zde nacházelo zhruba 250 našich krajanů. V roce 1929 byl založen spolek Masaryk, který měl podpůrnou funkci pro zdejší menšinu. Většina Čechů byla zaměstnána v železných dolech a jejich podmínky pro život nebyly příliš dobré. Spolek Masaryk se potýkal s problémem, kdy většina českých dělníků žila v tak špatných podmínkách, že si nemohli dovolit dojíždět do hlavního města na krajanské schůze a platit členský příspěvek. Ve spolku se dokonce nacházela malá knihovna s českými publikacemi a společně každoročně oslavovali 7. března a 28. října.*¹⁴

To ostatně potvrzuje i Sylva Sklenářová v její knize *Čechoslováci v zemích dnešního Beneluxu*. Během krize v meziválečném období dokonce klesl počet cizinců v Lucembursku na polovinu a rokem 1939 bylo zrušena možnost vydání vystěhovaleckých pasů do Lucemburska.¹⁵

V článku *Immigration in Luxembourg: New Challenges for an Old Country* píše autor Serge Kollwelter, že v průběhu 20. století imigranti v Lucembursku přispěli k hospodářskému a sociálnímu rozvoji země. Zatímco vláda neudržovala žádnou explicitní politiku ohledně imigrace po většinu století, implicitní politika se soustředila na přijímání převážně bílých, katolických, evropských přistěhovalců z Itálie a Portugalska. V poslední čtvrtině 20. století byla v Lucembursku téměř plně zaměstnanost. Vznikalo množství nových pracovních pozic ve všech možných ekonomických sektorech a zároveň se na

¹² RANKIN, Jennifer. *A special place for Luxembourgish: Grand Duchy's native language enjoys renaissance*[online]. The Guardian. [citováno 21.12.2021] Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2017/dec/28/luxembourgish-grand-duchys-native-language-enjoys-renaissance>

¹³ SEDLÁČEK, Jan. *Čechoslováci v Nizozemí, Belgii a Anglii*. Praha: nákladem Československého ústavu zahraničního, 1937. Knihovna Čs. ústavu zahraničního. (s. 91)

¹⁴ BŘEHOVSKÁ Marie, HVĚZDOVÁ Diana, ZOUBEK Roman. *Češi v Lucembursku*. [online] Hospodářská a kulturní studia [citováno 10. 12. 2021]. Dostupné z: https://www.hks.re/wiki/ls2020:cesi_v_lucembursku

¹⁵ SKLENÁŘOVÁ, Sylva. *Čechoslováci v zemích dnešního Beneluxu v meziválečném období (1918-1938)*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2013. ISBN 978-80-87782-26-2. (s.143)

pracovním trhu navyšoval počet cizinců. Tomuto navyšování z části pomáhal nízký populační růst lucemburských obyvatel a poměrně nízký podíl žen na trhu práce.¹⁶

Českou menšinou a její integrací do lucemburské společnosti se zabývá Eduard Hulicius ve své knize *Lucembursko*. Píše, že čeští emigranti přicházeli do Lucemburska po událostech v letech 1948 a 1968, k největšímu příval však došlo po vstupu České republiky do evropských struktur. Za několik let byla téměř z ničeho vytvořena česká komunita, se silnými vazbami na komunity Čechů a Slováků v Belgii. Vznikly krajanské spolky, které Čechům usnadňují život v cizí zemi a zasazují se o oboustranně lepší poznání Česka a Lucemburska. Dále Hulicius píše, že se vzájemné vztahy na poli kulturním, hospodářském, ale i mezilidském mezi oběma zeměmi stále zlepšují a vyvíjí.¹⁷

¹⁶ KOLLWELTER, Serge. *Immigration in Luxembourg: New Challenges for an Old Country*. [online] Migration policy institute [citováno 10.3.2022] Dostupné z: <https://www.migrationpolicy.org/article/immigration-luxembourg-new-challenges-old-country>

¹⁷ HULICIUS, Eduard. *Lucembursko*. Praha: Libri, 2008. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-341-1. (s. 100)

4 Teoretická východiska

Tato část se soustředí na vysvětlení základních pojmů souvisejících s tématem Integrace Čechů do společnosti v Lucembursku. Jsou důležité i pro kontext praktické části této práce, neboť ta z těchto východisek vychází. V dalších úsecích práce se budou tyto pojmy dále vyskytovat.

4.1 Etnicita

První použití tohoto termínu se přisuzuje americkému sociologovi Davidu Riesmanovi a to v roce 1953. Tento termín by tedy byl poměrně novým, avšak původem je o mnoho starší a pochází z řečtiny. Konkrétně pak ze slova „ethnos“ s původním významem pohan či barbar. V tomto smyslu se slovo v angličtině používalo od 14. do 19. století. Poté se termín začal používat spíše v kontextu rasy a vyjadřování rasových charakteristik. V období druhé světové války sloužil v USA jako jakési eufemistické označení pro Židy a další skupiny, které byly podle nacistické rétoriky vnímány jako méněcenné oproti árijskému obrazu. Z takzvaných otců zakladatelů sociologie nikdo příliš pozornosti etnicitě nevěnoval, jistou odchylkou byl v tomto ohledu Weber. V rané sociokulturní antropologii se výzkum týkal spíše jedné skupiny a jejích individuálních aspektů z kultury, či organizace. Od šedesátých let minulého století se začaly pojmy etnické skupiny a etnicita postupně ujímat v anglofonní sociální antropologii. V té době se zřídka zabýval jejich přesnějšími definicemi.¹⁸

V sociální antropologii výraz etnicita odkazuje k aspektům vztahů mezi libovolnými skupinami, které jsou vnímány jako kulturně rozdílné jak svými vlastními členy, tak i ostatními mimo skupinu. Právě s těmito rozdíly souvisí podle Thomase Hyllanda Eriksena často i rasismus. Vztah rasismu a etnicity je podle něj komplexní a rasa jako myšlenka může, i nemusí, být jednou ze součástí etnických ideologií. Za příklad uvádí Trinidad, kde se o diskriminaci, vycházející z etnického původu, hovoří jako o rasismu. Lidé, kteří vypadají jinak, než většina společnosti mají pak těžší do majoritní společnosti zapadnout. Otázka rasismu není pro toto téma zásadní, protože mezi příslušníky české menšiny a lucemburské

¹⁸ ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-053-7. (Kapitola první). Další dostupnost: https://www.hks.re/wiki/ls2018:etnicita_a_nacionalismus

majority lze jen těžko hovořit o rasových rozdílech. Nicméně stejné potíže s asimilací mohou, dle Eriksena, nastat i u skupin, které neovládají dostatečně převládající jazyk majority. Za těchto okolností můžeme mluvit o etnické identitě jako o imperativním statusu, jehož se nejde plně zbavit.¹⁹

4.2 Menšina

Tato definice nemusí být vždy zcela jednoznačná. Kořen slova jasně napovídá, že se jedná o menší jednotku obyvatel státu. Početně se vyčleňuje v rámci jednoho státu, a to pod podmínkou, že její příslušníci mají státní občanství daného státu. Jinak nelze hovořit o národnostní menšině. Vzhledem k minoritnímu počtu členů menšiny vůči majoritě ostatních občanů státu se často skloňuje znevýhodňování této skupiny. Proto definice menšin zohledňují tzv. nedominantní postavení.²⁰

Menšiny se od okolí vyčleňují na základě odlišností. Mezi hlavní a zřetelné prvky, které vyčleňují minority patří jazyk, odlišné náboženství od většiny, vlastní kultura a historické povědomí. Dalším znakem vyčlenění etnik může být samozřejmě i odlišná rasa.²¹

Podle Leoše Šatavy „doba menšinám přeje“. Vysvětluje, že trendem západní civilizace je liberální sklon k vyšší míře tolerance a ochraně lidských práv. Tento trend díky globalizaci proniká i do dalších oblastí světa, nejen do euroamerické civilizace. Epocha menšinové tolerance vznikla v 60. letech 20. století. Postupně došlo ke garanci základních práv menšin a posun nastal i na poli menšinových jazyků a kultury. Klade se důraz na respektování různorodých kultur.²²

¹⁹ ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-053-7. (Kapitola první). Další dostupnost:

https://www.hks.re/wiki/ls2018:etnicita_a_nacionalismus

²⁰ KOKAISL, Petr. *Etnické minority v Evropě*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014. ISBN 978-80-213-2524-1. (s. 5–6)

²¹ KOKAISL, Petr. *Etnické minority v Evropě*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014. ISBN 978-80-213-2524-1. (s. 12)

²² ŠATAVA, Leoš. *Etnicita a jazyk: teorie, praxe, trendy: čítanka textů*. Brno: Tribun EU, 2013. Librix.sk. ISBN 978-80-263-0517-0. (Kapitola etnické menšiny). Další dostupnost:

https://www.hks.re/wiki/etnicita_a_jazyk.teorie_praxe_trendy:citanka_textu

Vzkvétající ekonomika a klesající domácí porodnost přiměly lucemburskou vládu ke schválení politiky rodinné imigrace od roku 1960. Nicméně zákony k tomu přijaty nebyly. Právo přivést s sebou rodinné příslušníky bylo uvedeno spíš jen v dohodě Lucemburska a Portugalska, která se týkala hostujících pracovníků. Diskuse na téma trvalé imigrace se v této době příliš nevedla, vláda i veřejnost ji chápali jako pozitivní pro obě strany. Hlavní diskurz se týkal dosažení hladké integrace menšin do společnosti, které měli všichni cizinci v zemi dosáhnout.²³

4.3 Národ

Jedná se o politické a kulturní společenství formované společnými dějinami a územím. Vymezení národů probíhá na základě tří hledisek, kterými jsou aspekty kulturní, politické a psychologické. Identifikace na základě kultury probíhá především skrze společný jazyk. Někdy také na základě jednotné dějinné zkušenosti, či dle shodného náboženství. Z politického hlediska se jedná o vlastní stát, případně federaci. Psychologický aspekt je pro národ důležitý. Spočívá v uvědomění si jedince jeho vlastní příslušnosti k národu. Při silném národním citění mluvíme o vlastenectví. Lze rozdělovat dva druhy vzniku národů – evropský a americký. Kulturní hledisko se v Evropě obvykle u národů vyskytovalo dříve než hledisko politické. V Americe, především latinské Americe probíhalo formování obráceně.²⁴

Miroslav Hroch poukazuje na výrazné odchylky v definování národa. Kořeny těchto odlišností spatřuje v meziválečném Německu, kde byla výrazná snaha o originalitu, když došlo na vymezení pojmu národ. Termín je tak v mnoha překladech a různých podmínkách obsahem vzdálený kořeni slova v latinském pojmu *natio*. V textu také vyzdvihuje Jana Amose Komenského, který v polovině sedmnáctého století přišel s definicí národa jako souboru lidí žijících na shodném území, se společným jazykem a dějinami, které spojuje láska k rodné zemi.²⁵

²³ KOLLWELTER, Serge. *Immigration in Luxembourg: New Challenges for an Old Country*. [online] Migration policy institute [citováno 10.3.2022] Dostupné z:

<https://www.migrationpolicy.org/article/immigration-luxembourg-new-challenges-old-country>

²⁴ KREJČÍ, Jaroslav. *Národ* [online]. Sociologická encyklopedie. [cit. 8.2.2022] Dostupné z:

<https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/N%C3%A1rod>

²⁵ HROCH, Miroslav. *Národy nejsou dílem náhody: příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-010-0. (Část první). Další dostupnost:

https://www.hks.re/wiki/narody_nejsou_dilem_nahody

Ernest Gellner popisuje národ jako nepostžitelný pojem. Národ vnímá spíše jako náhodu než nějakou nutnost. Snaží se ho pak definovat dvěma způsoby. První definicí je příslušnost k národu na základě shodné kultury. Kulturou rozumí komplex myšlenek, představ a druhů chování a komunikace. Definice druhá přičleňuje lidi k témuž národu na základně vzájemného uznání této příslušnosti. Lidé podle něj tedy doslova tvoří národy.²⁶

4.4 Integrace

Slovo integrace vychází z latinského *integer*, což znamená celistvý, úplný. Význam tohoto termínu je sjednocení, či spojení do jednoho komplexního celku.²⁷ V kontextu migrace se jedná o začlenění příchozích cizinců, tedy imigrantů, mezi obyvatelstvo dané země. Rozdílem oproti asimilaci je určité udržení si kultury přistěhovalců, v rámci jejich vlastní skupiny. Kultury, kterou s sebou přináší při procesu migrace z původní domoviny. Lze tedy mluvit o takzvaném multikulturalismu. Integrace je zároveň přirozenou konsekvencí migračního procesu.²⁸

Jedná se o proces spojení dvou rozdílných skupin původně samostatných. Tímto procesem vznikne jednotný celek, ve kterém zůstávají zastoupeny jisté rozdíly. Přes tyto rozdíly, ale celek vystupuje jako jednotný a do značné míry homogenní.²⁹

Na začátku 21. století byly v Lucembursku představeny nové formy legislativy o občanství coby odpověď na nárůst rezidentních cizinců v zemi, jejichž množství atakovalo 50 %. Legislativa na jednu stranu zkrátila proces získávání občanství, ale na stranu druhou zavedla pro žadatele nutné splnění jazykových dovedností. Požadavky byly především zaměřeny na prokázání jazykových znalostí v lucemburštině. V roce 2001 novely článku 7 zákona o lucemburské státní příslušnosti poprvé v vymezyly jazykové požadavky a nahradily termín „asimilace“ výrazem „integrace“. Splnění podmínek pro udělení státního občanství bylo tímto podmíněno prokázáním dostatečné integrace a dostatečnou znalostí alespoň

²⁶ GELLNER, Ernest André. *Národy a nacionalismus*. [1. vyd.]. Praha: Josef Hříbal, 1993. Poznání (Hříbal). ISBN 80-900-8929-1. (s. 17-18)

²⁷ MALINA, Jaroslav. *Integrace* [online]. Antropologický slovník. [citováno 11.2.2022]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/antropos/slovník.html>

²⁸ DOHNALOVÁ Marie, DUFEK Pavel. *Integrace cizinců*. [online]. Antropologický slovník. [citováno 11.2.2022]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/antropos/slovník.html>

²⁹ SLEJŠKA, Dragoslav. *Diferenciace a integrace* [online]. Sociologická encyklopedie. [citováno 11.2.2022] Dostupné z: [https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Diferenciace_a_integrace_\(MSgS\)](https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Diferenciace_a_integrace_(MSgS))

jednoho ze tří jazyků, které stanovuje zákon z roku 1984 týkající se oficiálních jazyků, výslovně pak alespoň základní znalost lucemburštiny.³⁰

4.4.1 Asimilace

Asimilací se nazývá proces, při kterém se dvě etnické skupiny, které jsou rozdílné například z hlediska kultury, sloučí do skupiny jedné. Rozdíl oproti integraci tkví ve ztrátě charakteristických znaků jedné ze skupin. Ve většině případů k této ztrátě dojde v případě skupiny minoritní. Tato následně přebírá rysy skupiny druhé, většinou majoritní.³¹

Během procesu asimilace dochází k úplnému přijetí menšiny většinou. Naopak menšinová skupina zcela přijme kulturu majority. Plné asimilace je docíleno, když nově příchozí, tedy imigranty, v dané společnosti nelze odlišit od příslušníků původních. Zjednodušeně by se tedy tento proces a jeho výsledek dal pojmenovat jako splynutí.³²

4.4.2 Multikulturalismus

V původním významu znamená multikulturalismus program pro koexistenci rozdílných minorit s majoritou. Tato odlišnost může mít základ v rozdílném náboženství, národnosti, jazyku, či etnicitě. Bez pojmů jako je etnicita, nebo identita by tedy nebylo o čem mluvit. Multikulturalismus zároveň postihuje i spolupráci a komunikaci těchto odlišných skupin. Dá se říct, že multikulturalismus může být jen konstatováním stavu v některých společnostech, které na jeho základech již fungují. Stejně jako se může jednat i o ideál ve společnostech, kde soužití takto nevypadá a nefunguje. Samozřejmě jde i o ideologii, či politický program. S multikulturalismem zároveň souvisí i takzvaná politická korektnost, která by se dala vykládat jako vlastní jazyková forma. Z hlediska historického vznikl jako následek rozpadu koloniálních mocností. Tam pak byla i možnost sledovat potíže vyplývající ze soužití rozdílných etnik. Multikulturalismus se tedy dá označit jako evropské dědictví. Proces to není jednoduchý a nemá nějaké rychlé řešení. Situaci nezjednodušují ani skupiny, které mají snahu do procesu zasahovat. Může se jednat

³⁰ Hawkey, J., Horner, K. Officiality and strategic ambiguity in language policy: exploring migrant experiences in Andorra and Luxembourg. *Language Policy* (2021). (s. 10). Dále dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10993-021-09602-3#Abs1>

³¹ MALINA, Jaroslav. *Asimilace* [online]. Antropologický slovník. [citováno 11.2.2022]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/antropos/slovník.html>

³² PETRUSEK, Miloslav. *Asimilace* [online]. Sociologická encyklopedie. [citováno 11. 2. 2022] Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Asimilace>

například o nejrůznější politické aktivisty. Případně i extremistické skupiny a strany, které se snaží těžit ze strachu majoritní, nebo původní skupiny z nově příchozích a skrze jejich podporu naplňovat program sestávající z nenávisti a xenofobie. Multikulturalismus by se dal dělit na měkký a tvrdý. Ten měkký je snahou vytvořit jistá pravidla hry pro soužití společnosti s rozdílnou kulturou, tak jako tomu je v případě Ameriky. Tvrdý multikulturalismus minoritám udává status minorit a uzavírá je do něj. V ideálním průniku těchto dvou je názor, že nově příchozí se nemusí nutně asimilovat s majoritou a přebírat její hodnoty. Naopak je to snaha o zachování jednoty s respektováním rozdílných tradic, ze které pak vznikne tradice interkulturní, tedy nové společenství odlišnou společnou tradicí.³³

Problémem multikulturalismu jako ideologie, je v podstatě nucení jedince k přijetí své etnické identity, nehledě na to, jestli jedinec sám o to stojí, nebo raději tuto složku vlastní identity nijak nezdůrazňuje. Toto počínání může být ve výsledku velmi tvrdě odcizující. Zejména tam, kde je společnost výrazně etnicky rozdělená.³⁴

4.5 Jazyk

Jazykem je, dle sociologického slovníku, systém tvořený znaky. Systém sloužící ke komunikaci a dorozumívání ve skupině. Tento systém je schopností charakteristickou pro lidský druh. Verbální komunikace hraje stěžejní roli pro společenský způsob života lidí. Jazyky se dělí do jazykových skupin a subsystémů. Do těchto subsystémů se dá zařadit slang, který se často liší například odlišnou slovní zásobou, přestože se jedná o tentýž jazyk. Slang může tvořit například jazyk profesní, nebo vědecký. Dále se jazyky mohou dělit na přirozené a umělé. Umělé nevznikly spontánně, jako ty přirozené a patří mezi ně třeba esperanto, tedy uměle vytvořený jazyk, který měl sloužit jako neutrální jazyk pro mezinárodní komunikaci. Pro téma integrace Čechů do lucemburské společnosti umělé jazyky nejsou nijak zásadní a dále se jimi proto nebude práce zabývat. Jsou zde zmíněny pouze pro širší obraz k tématu jazyků. Historie a historický vývoj přirozených jazyků je

³³ PETRUSEK, Miloslav. *Společnost multikulturní* [online]. Sociologická encyklopedie. [citováno 11.2. 2022] Dostupné z:

[https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Spole%C4%8Dnost_multikulturn%C3%AD_\(PSpol\)](https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Spole%C4%8Dnost_multikulturn%C3%AD_(PSpol))

³⁴ ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Praha:

Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-053-7.(Kapitola čtvrtá). Další dostupnost:

https://www.hks.re/wiki/ls2018:etnicita_a_nacionalismus

významný pro poznání historie a kultury společnosti, která daný jazyk používá. Jazyk může být důležitým nástrojem pro sblížení lidí a společností.³⁵

Těžko určitelný počet jazyků, kvůli odlišnému vnímání, co je jazyk a co je dialekt, zmiňuje Leoš Šatava. Dělicí linii totiž určuje daná společnost a tím se může v různých společnostech různit. Odhad počtu živých jazyků, který v knize uvádí, je mezi šesti až sedmi tisíci. Nicméně se prý očekává, že do roku 2050 zůstane na světě pouze jeden tisíc živých jazyků. Tento postupný zánik živých jazyků se přisuzuje takzvané jazykové asimilaci. To je jev, kdy mladší generace nepřejímají jazyk od generace starší. Namísto toho přebírají ten jazyk, který je ve společnosti nejrozšířenější, nebo jazyk kulturně agresivnější populace. Zánik daného jazyka je v tomto případě postupným procesem, kdy ho zpočátku ovládají všechny generace včetně dětí. Postupně se ale začne zvyšovat věk lidí, kteří tímto jazykem hovoří, až jím budou komunikovat jen generace nejstarší. S vymřením nejstarší generace, pak nastane i vymření jazyka. Proces vymírání s sebou nese postupný úpadek a úbytek slovní zásoby, stejně jako nejistoty ohledně gramatiky a její nepřesné vyjadřování. Po takto zaniklém jazyku lze nalézt jakési relikty jako idiomy a různá slovní spojení. Tento trend úpadku podle Šatavy probíhá i navzdory snaze o obnovení jazykové různorodosti, které začalo na konci minulého století. Ztráta jazyků může mít za následek i vytracení kulturních a etnických prvků.³⁶

V roce 2016 vznikla v Lucembursku petice pro používání lucemburštiny jako hlavního administrativního jazyka země. Tato petice získala nejvíce podpisů v historii Lucemburska. V návaznosti na tuto petici v roce 2017 vypracovala lucemburská vláda legislativní program o 40 krocích na podporu lucemburštiny. Zásadním bylo vytvoření centra pro lucemburských jazyk – Zenter fir d'Lëtzebuerger Sprooch. To mělo být zastřešující organizací pro koordinaci veškerých projektů na podporu lucemburštiny. Dnes je velká část činnosti zaměřena na projekty normalizace lucemburštiny, včetně vypracování Lucemburského online slovníku (LOD) a dokumentace staré slovní zásoby. I když je tato legislativa a související činnost zaměřena na lucemburštinu, politická prohlášení se nadále

³⁵ HŮRKOVÁ, J., VODÁKOVÁ, A. *Jazyk* [online]. Sociologická encyklopedie. [citováno 12. 2. 2022] Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Jazyk>

³⁶ ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-83-0. (s. 37–46)

drží rovnováhy mezi prosazováním lucemburštiny a zdůrazňováním historicky zakořeněné mnohojazyčnosti v zemi³⁷

4.5.1 Polylingvismus

Výraz polylingvismus popisuje jazykovou vybavenost člověka na základě úrovně a počtu jazyků, které ovládá. Aby bylo možno hovořit o více jazyčnosti, musí jedinec ovládat alespoň dva jazyky na dobré úrovni. Pokud jsou takové jazyky právě dva, mluvíme o bilingvismu. Znalost jazyků musí dosahovat určitého stupně a kvality. Nelze brát jako polylingvismus stav, kdy je jedinec schopen některému jazyku porozumět, ale nedokáže jím mluvit, nebo se vyjadřuje se značnými chybami a obtížnostmi. Stejně tak, pokud je jeho slovní zásoba v daném jazyce omezená pouze na základní výrazy. Z toho vyplývá, že onou nezbytnou jazykovou úrovní je znalost gramatiky a větné stavby, stejně jako bohatá, správně užívaná slovní zásoba. V neposlední řadě jsou důležité i znalosti idiomů a jejich význam, případně i znalost slangu a tak podobně.³⁸

Z lucemburského sousedství s Belgií, Německem a Francií a jejich společné historii vyplývá i používání francouzštiny a němčiny vedle lucemburštiny. Lucembursko je navíc oblíbenou destinací migrantů. S rostoucím počtem cizinců se i přímou úměrou zvyšuje používání dalších jazyků v zemi. Jako odpověď jazykové politiky na slábnoucí význam a ohrožení lucemburštiny přijalo Lucembursko v roce 1984 jazykový zákon, který lucemburštinu, němčinu a francouzštinu shodně ukládá jako správné jazyky. Francouzštinu navíc také jako jazyk legislativní.³⁹

³⁷ HAWKEY, J., HORNER, K. Officiality and strategic ambiguity in language policy: exploring migrant experiences in Andorra and Luxembourg. *Language Policy* (2021). (s. 11). Dále dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10993-021-09602-3#Abs1>

³⁸ LINHART, Jiří. *Bilingvismus* [online]. Sociologická encyklopedie. [citováno 20. 2. 2022] Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Bilingvismus>

³⁹ HAWKEY, J., HORNER, K. Officiality and strategic ambiguity in language policy: exploring migrant experiences in Andorra and Luxembourg. *Language Policy* (2021). (s. 2-7). Dále dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10993-021-09602-3#Abs1>

5 Praktická část

5.1 Stručné představení Lucemburska

Lucembursko je skutečně velmi malou zemí, vždyť rozloha dosahuje pouhých 2 587 km². Délka od hranice k hranici v nejvzdálenějších bodech dosahuje 82 km a šířka je 57 km. Svým tvarem může Lucembursko vzdáleně připomínat jakousi hrušku. Země sousedící s Lucemburskem jsou tři a to Belgie, se kterou Lucembursko dělí o několik kilometrů nejdelší hranice, dále Německo a na jihu pak Francie. Klimaticky je příhodnější oblast jihu Lucemburska, ta je zároveň i úrodnější než sever této země. Z toho plyne i geografické rozdělení obyvatelstva, které se v drtivé většině soustředí na jihu. Lucembursko tvoří tři správní distrikty: Diekirch, Grevenmacher a Lucemburk, který je i hlavním městem země. Distrikty se dále dělí na dvanáct kantonů.⁴⁰ Sousední země a jejich společná historie měly zřejmý vliv na jazyky v Lucembursku. Dnes z těchto zemí každý den přijíždí mnoho lidí do Lucemburska za prací, protože je to bohatá země s vysokými mzdami.

Obrázek 1: Mapa Lucemburského velkovévodství⁴¹

⁴⁰ HULICIUS, Eduard. *Lucembursko*. Praha: Libri, 2008. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-341-1.(s. 8-9)

⁴¹ Lucembursko-mapa [online]. Cestovatelské stránky [citováno 23. 2. 2022]. Dostupné z: <https://cesty.in/lib/exe/detail.php?id=lucembursko&media=lucembursko-mapa.jpg>

5.2 Historie

Společnou historii Česka a Lucemburska se dá nazvat keltský základ, na kterém dále stavěly obě společnosti. Nicméně zásadnějším obdobím je vláda rodu Lucemburků, rodu, který vládl v obou zemích a jehož jméno nese Lucembursko dodnes. Král Jan Lucemburský je pak zřejmě zásadní postavou této historie spojující naše země. Nestaral se příliš o neshody s českou šlechtou v zemi, která pro něj byla v podstatě cizí. K manželce Elišce z rodu Přemyslovců zřejmě láskou nikdy příliš nezahořel, i k jejich dětem byl velmi podezřívavý. Pokud netrávil čas v Paříži, kde pobýval raději než v Praze, tak se účastnil mnohých rytířských turnajů, nebo válečných výprav Evropou. I proto si zde na českém trůně vysloužil pojmenování „král cizinec“. Pohled Lucemburčanů, potomků jeho poddaných, je v tomto ohledu překvapivě shodný s tím naším. Stal se z něj „hrabě cizinec“. Abychom však takto netitulovali jen Jana Lucemburského, cizincem jsou optikou Lucemburčanů i ostatní říšští, nebo čeští panovníci z rodu Lucemburského. Lucembursko tvořilo zhruba jednu šestinu České koruny, i tak historikové z Lucemburska o zemích České koruny uvažují jako o jakémsi pouhém doplňku Lucemburska. Čeští historikové nahlíží na věc zcela opačně. Důležité však je, že rod Lucemburků nevytvořil jednotný stát z těchto zemí, jako spíše dvě na sobě nezávislé země propojil skrze osobu společného panovníka. Na českou stopu v Lucembursku lze narazit v hlavním městě Lucemburku v názvech některých míst a památek. Významnější stopy tam, na rozdíl od Česka, toto období nezanechalo.⁴²

Společnou historii obou zemí, spojenou vládnoucí dynastií vyzdvihl při svém proslovu – Lucembursko a Česká republika: společný osud, i Velkovévoda Lucemburska při návštěvě Univerzity Karlovy v roce 2002. Promluvil právě o Karlově Univerzitě, kterou založil syn Jana Lucemburského Karel IV., jako o významném místě nejen pro české dějiny. Díky ní se Čechy přiblížily kulturní úrovni zbytku Evropy. Právě Karel IV. neudržel s Lucemburskem příliš těsné vztahy a po povýšení země na vévodství přenechal její správu na svém bratru Václavovi. Karel se po svém návratu z Francie stal velkým císařem, ale hlavně velkým králem Čech. Následníky po Karlu IV. popisuje velkovévoda jako moudré muže, kteří se zasloužili o udržení vztahů mezi Lucemburskem, Čechami a Moravou. Tyto

⁴² HULICIUS, Eduard. *Lucembursko*. Praha: Libri, 2008. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-341-1. (s. 34-35)

vztahy skončily poté, co lucemburské vévodství připadlo manželce brabantského a limburského knížete Antonia.⁴³

5.2.1 Krajani v Lucembursku

Meziválečné období nebylo pro naše krajany v Lucembursku vůbec jednoduché. Jejich počet v té době je odhadován zhruba na 250. V roce 1929 založili v Lucembursku český spolek, pojmenovaný po československém prezidentovi té doby – Masaryk. Někteří lidé pracovali jako řemeslníci, ale mnoho jich pracovalo v železných dolech. Právě pracující v dolech trápila značná bída. Hodně jich bylo vypovězeno a ti kteří mohli zůstat a žili mimo hlavní město, žili v chudobě. Nemohli ani jezdit na schůze, nebo přispívat českému spolku členskými příspěvky.⁴⁴

Během hospodářského růstu pracovalo v těžkém lucemburském průmyslu mnoho cizinců. K roku 1930 mělo jít dokonce až o 40 % veškerých pracovníků. Průmyslový rozkvět vedl i ke změně v osídlování Lucemburska. Na jihu Lucemburska, kde byly železné doły a následně i průmysl na to navazující, se proměnila krajina i struktura obyvatel. Podél silnic vyrostla chudá obydlí pro dělníky, narostly železářny a těžené pahorky začala spojovat železniční infrastruktura. Počet pracovníků v dolech a hutích se mezi lety 1895 až 1913 zdvojnásobil. Nicméně krize nevyhnutelně zasáhla i Lucembursko, ve kterém začalo docházet k vyhošťování zahraniční pracovní síly, aby jejich místa obsadili lucemburští pracovníci. Do roku 1939 se snížil počet pracujících cizozemců na polovinu. Bylo obtížné určit jejich přesný počet, situaci komplikovaly i časté přesuny pracovníků mezi zaměstnavateli za vidinou lepšího výdělků. Přesto prý byla práce československých krajanů v zemi chválena vedením dolů. Koncem 30. let v zemi téměř nebyla pro cizince práce, kvůli ochraně domácího trhu, který si Lucembursko chránilo skutečně přísně. Konzulát varoval před vycestováním do Lucemburska za prací a v roce 1939 bylo dokonce zrušeno vydávání vystěhovaleckých pasů do této země.⁴⁵

⁴³ *Lucembursko a Česká republika: společný osud* [online]. Univerzita Karlova. [citováno 19. 2. 2022] Dostupné z: <https://cuni.cz/UK-1139.html>

⁴⁴ SEDLÁČEK, Jan. *Čechoslováci v Nizozemí, Belgii a Anglii*. Praha: nákladem Československého ústavu zahraničního, 1937. Knihovna Čs. ústavu zahraničního. (s. 91)

⁴⁵ SKLENÁŘOVÁ, Sylva. *Čechoslováci v zemích dnešního Beneluxu v meziválečném období (1918-1938)*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2013. ISBN 978-80-87782-26-2. (s. 22, 143)

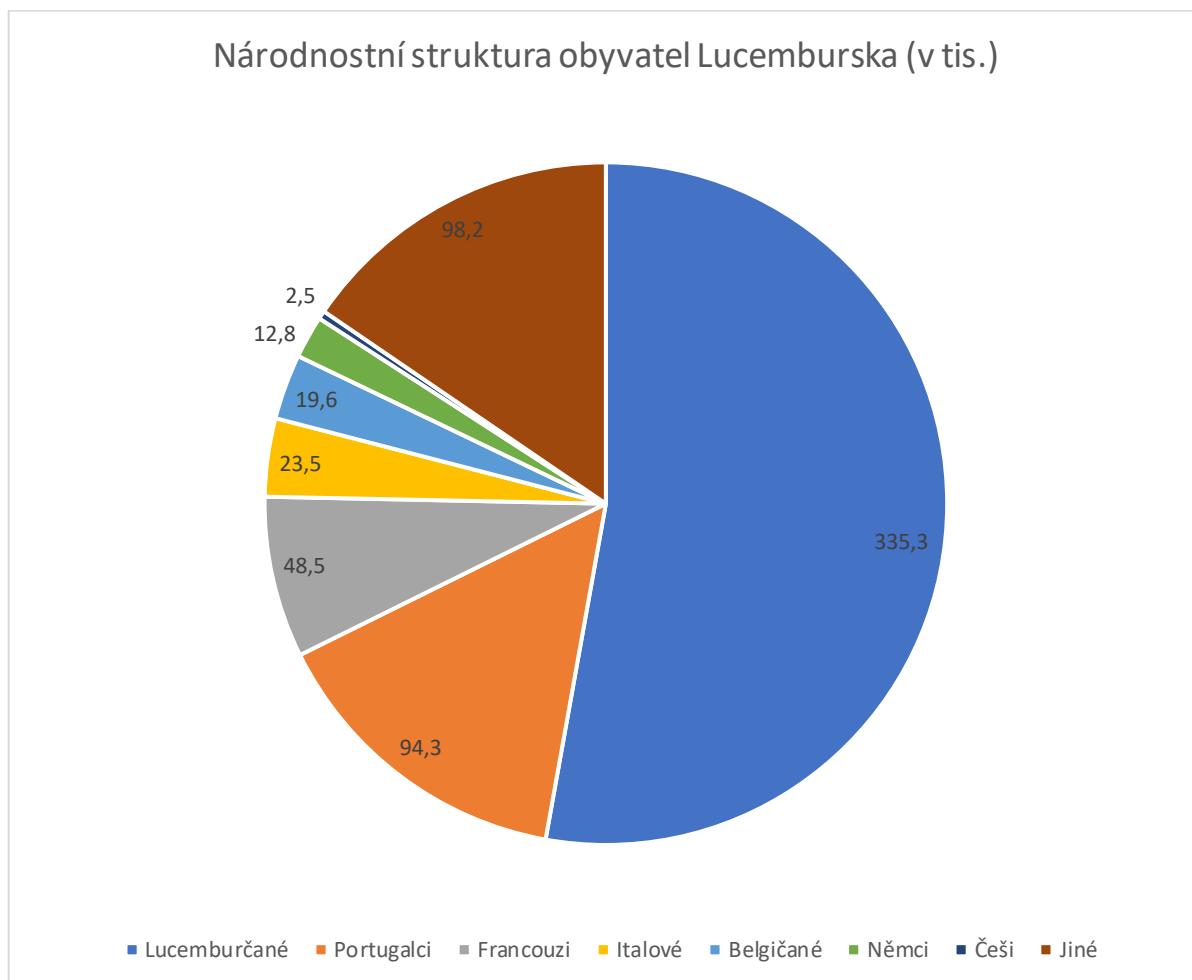
Přesněji žilo v roce 1923 v Lucembursku 300 našich krajanů a během čtyř let došlo ke snížení jejich počtu na pouhých 150. Během dalších let došlo k opětovnému nárůstu na počet 250 až 300 lidí. Dle velvyslanectví v belgickém hlavním městě Bruselu mělo v Lucembursku v roce 1934 žít 293 Čechoslováků. V poměrně vyrovnaném počtu to bylo 146 mužů a 147 žen. Z nich 38 byli samostatně výdělečně činní, dva byli zaměstnání coby úředníci a 78 pracovalo na dělnické pozici. Zbylí krajané v Lucembursku byli jejich rodinní příslušníci.⁴⁶

Větší migrace Čechů z domoviny směrem na západ do Lucemburska začala s nešťastnými událostmi let 1948 a 1968. Největší vlnu migrace však vyvolal vstup České republiky do celku Evropské Unie. To otevřelo dveře volnému cestování a nabídka práce v Lucembursku působila vábně na mnoho našich krajanů. Členství obou zemí v Evropské Unii umožnilo posílení vztahů těchto států. Můžeme tedy lépe budovat jak kupříkladu kulturní, tak i obchodní a hospodářské vztahy. Vždyť mezi lety 1995-2005 vzrostl obchod mezi Lucemburskem a Českou republikou dokonce šestinásobně.⁴⁷

⁴⁶ SKLENÁŘOVÁ, Sylva. *Čechoslováci v zemích dnešního Beneluxu v meziválečném období (1918-1938)*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2013. ISBN 978-80-87782-26-2. (s. 46)

⁴⁷ HULICIUS, Eduard. *Lucembursko*. Praha: Libri, 2008. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-341-1.(s. 100)

5.3 Populace v Lucembursku dle národnosti

Graf 1: Národnostní struktura obyvatelstva Lucemburska⁴⁸: vlastní zpracování

V grafu můžeme vidět, že z celkového počtu 634 700⁴⁹ obyvatel Lucemburska je česká národnost co do počtu skutečně maličká. Dle údajů poskytnutých pro výzkum českou ambasádou žije v Lucembursku zhruba 2 500 Čechů. Největší skupinu jedné národnosti tvoří lidé přicházející do Lucemburska z Portugalska, těch je dle údajů 94 300. Za Portugalci jsou v pořadí Francouzi, Italové, Belgičané a Němci. Pod skupinou jiné se skrývá skupina tvořena obyvateli států jak z Evropské Unie, tak i mimo ni. Graf skutečně velmi zajímavě

⁴⁸ *Luxembourg in figures*. Luxembourg: STATEC – Institut national de la statistique et des études économiques, 2021. s. 11 Další dostupnost: https://statistiques.public.lu/catalogue-publications/luxembourg-en-chiffres/2021/statec_lux_in_figures_2021EN.pdf

⁴⁹ *Luxembourg in figures*. Luxembourg: STATEC – Institut national de la statistique et des études économiques, 2021. s. 11 Další dostupnost: https://statistiques.public.lu/catalogue-publications/luxembourg-en-chiffres/2021/statec_lux_in_figures_2021EN.pdf

vizualizuje skutečnost lucemburské populace, že téměř polovina obyvatelstva je tvořena cizinci. V tomto případě se jedná o 47,2 % cizinců.

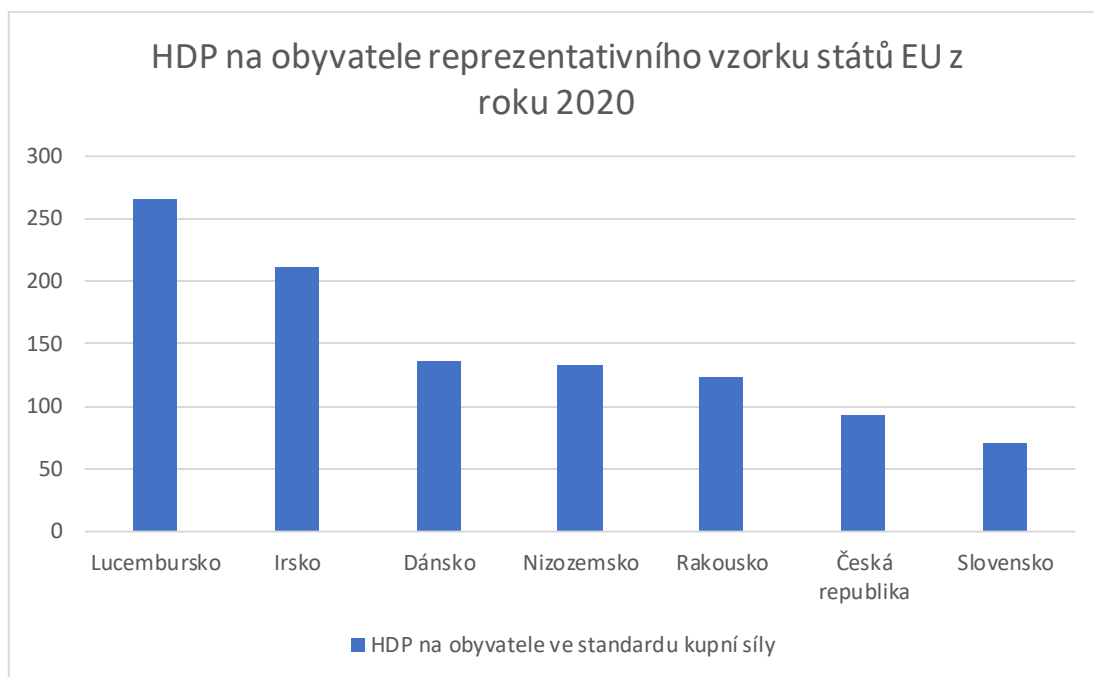
Během roku 2021 získalo státní občanství Lucemburska 6 801 lidí, to je proti předchozím letům pokles. Nejvíce jich bylo z Francie – 1704, Portugalska – 1141, Belgie – 844, Německa – 289, Itálie – 283 a Spojeného království – 201.⁵⁰

Cizinců se však v Lucembursku vyskytuje o mnoho více. Mnoho jich do Lucemburska dojíždí ze sousedních zemí. Hovoří se dokonce o jednu takovém počtu lidí. Jedná se o pestrou skupinu cizinců, neboť ne všichni, kteří z těchto zemí dojíždějí z nich i pochází. Mnoho cizinců volí variantu přestěhování se do sousedních států – Belgie, Francie a Německa, ze kterých pak vyjíždí do Lucemburska za prací.

5.4 Proč právě Lucembursko

Důvody, proč žít v Lucembursku mohou být samozřejmě nejrůznější a každý může mít trochu jiné. Nicméně zjevným důvodem je možný vyšší výdělek, než je v České republice. Lucembursko je bohatou zemí, která se pravidelně umísťuje na předních příčkách, co se týče průměrných mezd a podobně. Prvním ekonomickým srovnáním bude porovnání HDP na obyvatele.

⁵⁰ 6.801 personnes ont obtenu la nationalité luxembourgeoise à la suite des procédures de naturalisation, d'option et de recouvrement en 2021. [online] Le gouvernement luxembourgeois, 18. 1. 2022. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z: https://gouvernement.lu/fr/actualites/toutes_actualites/communiqués/2022/01-janvier/18-nationalite.html

Graf 2: HDP na obyvatele reprezentativního vzorku států EU⁵¹: vlastní zpracování

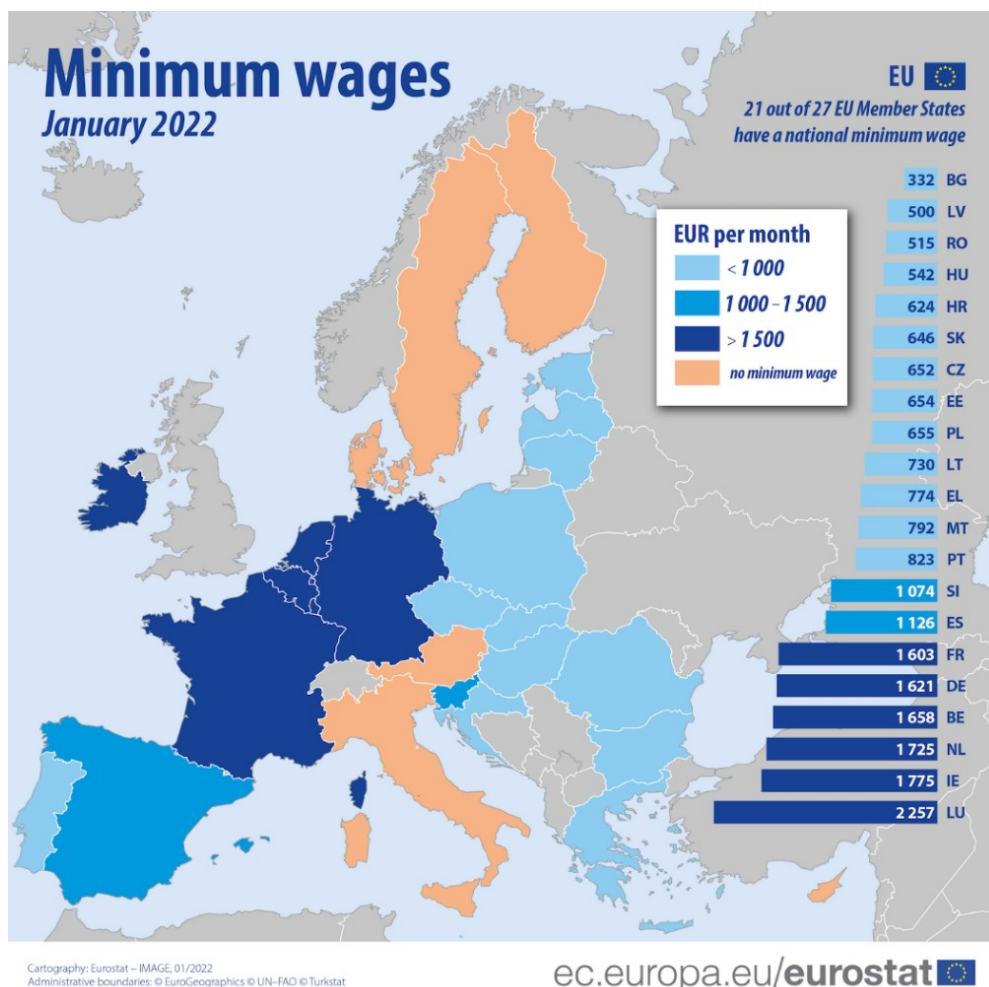
Při porovnání údajů Lucemburska a České republiky v grafu je patrné na první pohled, že rozdíl je skutečně veliký. Pro vysvětlení tohoto výsledku je důležité vědět, že HDP neboli hrubý domácí produkt na obyvatele ve standardu kupní síly slouží jako jeden z primárních ukazatelů úrovně ekonomiky a životní úrovně, využívá se pro srovnání na mezinárodní úrovni. Samotný standard kupní síly je uměle vytvořenou jednotkou, která slouží k přesnějšímu porovnání zemí s minimalizací rozdílu kurzovního přepočtu na výsledek. Zjednodušeně vyjadřuje kurz, za který si v zemích lze koupit stejné zboží ve stejném množství.⁵²

Lucembursko je v tomto srovnání na první příčce v EU. Čistě na základě tohoto srovnání můžeme říci, že Lucembursko je podstatně bohatší zemí než Česká republika. To samozřejmě nevyjadřuje duševní zdraví a pocit štěstí tamních obyvatel, ale při výběru země pro přestěhování do zahraničí je to důležitý údaj.

⁵¹ STATEC. *Luxembourg in figures*. Institut national de la statistique et des études économiques, 2021. (s. 49) <https://statistiques.public.lu/catalogue-publications/luxembourg-en-chiffres/2021/statec-lux-in-figures-2021EN.pdf>

⁵² KOŠŤÁKOVÁ, Tereza. *Kouzlo parity kupní síly*. [online]. Statistika&My. [citováno 6. 3. 2022] Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/o-slozitem-jednoduse/kouzlo-parity-kupni-sily/>

Přirozeně by člověk v bohatší zemi očekával i vyšší mzdy. Výše minimální mzdy je graficky zachycena v následujícím obrázku od Eurostatu.

Obrázek 2: minimální mzdy ve státech EU k lednu 2022⁵³

Obrázek obsahuje údaje o výši minimální mzdy k lednu 2022 v zemích Evropské Unie, které mají minimální mzdu stanovenou. Lucembursko je pod zkratkou LU na první příčce tohoto srovnání. Nejnižší mzda v této zemi činí 2 257 €. Českou republiku musíme hledat o trochu dále v pořadí pod zkratkou CZ s výší minimální mzdy 652 €. Rozdíl je to skutečně velký, přesněji vyčísleno se jedná o rozdíl 1 632 €.

⁵³ Out now: First 2022 data on minimum wages in the EU. [online] eurostat. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220128-2>

Zajímavé je si pro srovnání uvést, že průměrná hrubá mzda za rok 2021 dosáhla v České republice 37 839 Kč.⁵⁴ Při hrubém přepočtu na euro při dnešním kurzu 25,585 Kč za 1 €⁵⁵ je minimální lucemburská mzda zaokrouhleně 57 746 Kč. Takto vypočítané srovnání je samozřejmě pouze ilustrativní, pro přesnější údaje bychom museli počítat s platnými kurzy z doby pořízení dat. Nicméně zhruba vidíme, že minimální mzda v Lucembursku je podstatně vyšší, téměř o 20 000 Kč, než je průměrná mzda v České republice. To je skutečně velký rozdíl, který hezky přibližuje ekonomické důvody k přestěhování do Lucemburska. Přirozeně existují nejrůznější důvody, proč se lidé rozhodnou odejít do Lucemburska a nejde tvrdit, že finanční aspekt je ten jediný, který takové rozhodnutí ovlivní. Ale svou roli bezesporu má, především pak, pokud je ono stěhování za účelem zvýšení životní úrovně.

Důvodem k odchodu do Lucemburska může být i jednoduše skutečnost, že se jedná o pěknou, multikulturní zemi, kde se shledávají mnohé národnosti. Toto může být pro některé lidi také důležitým aspektem. Další důvod si můžeme představit na příkladu respondentky Petry, která do Lucemburska přišla v roce 1992 z důvodů vysloveně romantických.

„Přestěhovala jsem se sem (do Lucemburska), protože jsem se zamilovala do Lucemburčana a nelíbilo se mi tady vůbec, stejskalo se mi po Čechách a po rodině.“⁵⁶

Jak už to bývá, žít v Lucembursku má své zřejmé výhody, ale jaké jsou nevýhody žítí zde? S převážně ekonomickým zaměřením této kapitoly je potřeba se zaměřit i na značnou nevýhodu života zde. Za tuto nevýhodu by se daly považovat životní náklady. Nejvýraznějším je náklad na bydlení. Pro porovnání v našem hlavním městě Praze se během roku 2021 pohybovaly ceny bytů dle lokality a stavu nemovitosti okolo průměrných 112 004 Kč/m².⁵⁷ Ceny v lucemburském hlavním městě Lucemburku byly v daném období

⁵⁴ Průměrná mzda – vývoj průměrné mzdy, 2022. [online] Kurzycz. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z: <https://www.kurzycz.cz/makroekonomika/mzdy/>

⁵⁵ Kurzy devizového trhu. [online] Česká národní banka. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/financni-trhy/devizovy-trh/kurzy-devizoveho-trhu/kurzy-devizoveho-trhu/>

⁵⁶ Rozhovor s respondentkou Petrou (50)

⁵⁷ Průměrná cena za 1 m² bytu. [online]. Realitymix. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z: <https://realtymix.cz/statistika-nemovitosti/byty-prodej-prumer-na-cena-za-1m2-bytu.html>

průměrně zhruba 11 399 €/m².⁵⁸ To v přepočtu při kurzu 25,585 Kč/1 €⁵⁹ činí 291 644 Kč/m², což je více než dvojnásobek ceny pražských bytů.

I toto je jeden z důvodu proč tolik cizinců včetně Čechů volí pro život příhraniční oblast některého ze sousedních států a do Lucemburska jezdí pracovat. Snoubí tak vysoké platy spolu s nižšími náklady na bydlení. Respondent Marian tuto variantu také zvolil, dokonce má v Arlon, kde žije i české známé, kteří se rozhodli takto žít také. Výhoda je, že v případě bydlení v Belgii, Francii nebo Německu, tedy sousedních zemích, se prakticky nemusí učit další jazyk nad rámec jazyků v Lucembursku. Odstěhovat se z Lucemburska do sousedního státu a v Lucembursku pracovat se prý rozhoduje i množství Lucemburčanů.

„Ten rozdíl za to, že sharuješ byt a platíš si vlastně jenom pokoj/.../není už zas tak velkej, jako když už si třeba pronajmeš svůj byt v Belgii. /.../ Ceny i za pokoj jsou prostě neskutečný. Za tuhleto samou cenu můžeš mít v Belgii, nebo Německu v podstatě tři pokoják.“⁶⁰

5.5 Práce v Lucembursku

Práce v Lucembursku je tedy zjevně dobře placená, ale jakou práci zde mohou Češi vykonávat? Skutečnost, že Česká republika i Lucemburské velkovévodství jsou členy Evropské unie velmi usnadňuje hledání práce v Lucembursku, stejně jako případné přestěhování do této země.

„Lucembursko nabízí mnoho pracovních pozic a Lucembursko potřebuje mnoho lidí, aby je obsadili.“⁶¹

Občané z České republiky nemusí mít pracovní povolení, aby v Lucembursku pracovali. Mají stejné podmínky, jaké mají lucemburští občané. Při hledání práce je ale

⁵⁸ ARELLANO, Gael. *Luxembourg City once again most expensive municipality in the country*. [online] RTL today. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z: <https://today.rtl.lu/news/luxembourg/a/1814620.html>

⁵⁹ *Kurzy devizového trhu*. [online] Česká národní banka. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/financni-trhy/devizovy-trh/kurzy-devizoveho-trhu/kurzy-devizoveho-trhu/>

⁶⁰ Rozhovor s respondentem Marianem (41)

⁶¹ Rozhovor s respondentkou Steffi (30)

potřeba si pohlídat, zda hledaná práce spadá do kategorie regulovaného, nebo neregulovaného povolání.

Neregulované povolání je možné vykonávat stejně volně jako lucemburští pracovníci. Rozhodnutí o získání práce je čistě v rukou zaměstnavatele.

Povolání regulované má dány požadavky na základě předpisů v Lucembursku, které musí být naplněny k vykonávání konkrétního povolání. Tyto požadavky mohou být – znalost jazyka, zdravotní způsobilost, určité dosažené vzdělání, nebo dostatečná praxe v oboru.⁶²

Mezi taková povolání patří například: pečovatel/ka, architekt/ka, lékárník/ce, vychovatel/ka, učitel/ka a samozřejmě mnoho dalších.⁶³ Seznam těchto povolání je volně přístupný, nemělo by tedy při hledání práce dojít k žádnému nepříjemnému překvapení.

Lucemburk, hlavní město Lucemburska, je stejně jako Brusel a Štrasburk sídlem pro orgány Evropské unie. Dokonce v Lucemburském velkovévodství pracuje čtvrtina veškerých evropských úředníků. Sídlí zde evropský Soudní dvůr, účetní dvůr, Evropská komise, Evropská investiční banka, investiční fond EU, generální sekretariát pro Evropský parlament, má zde úřad veřejný žalobce EU, Evropský mechanismus stability a fond finanční stability. Také zde sídlí i některé evropské agentury – pro zdraví, pro zemědělství a potraviny, stejně jako překladatelské středisko institucí Evropské unie.⁶⁴ Do těchto institucí je poptávka po úřednících, a to mnoho lidí do země také přivádí. Stejně tak je velký zájem o pozici překladatele ať už v instituci překladatelského střediska, nebo u mezinárodního Evropského soudu.

Platové podmínky jsou skutečně lákavé – od 2 300 € na pozici sekretáře/asistenta. Nejnižší platová třída pro administrátory s ukončeným vysokoškolským vzděláním je 4 500 €. Naopak nejvyšší administrátorská mzda na pozici generálního ředitele je až

⁶² *Lucembursko životní a pracovní podmínky*. [online]. Úřad práce ČR. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/lucembursko-1>

⁶³ Regulated professions database. [online]. European Commission. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regprof/index.cfm?action=regprofs&id_country=9&quid=1&mode=asc&pagenum=4&maxrows=15#top

⁶⁴ *Práce a život v Lucemburku*. [online]. European Personnel Selection Office. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z: https://epso.europa.eu/content/working-and-living-luxembourg_cs

16 000 €. Navíc při odchodu ze své země kvůli práci v evropských institucích mají za práci v zahraničí zaměstnanci nárok na příspěvek až 16 % základního platu.⁶⁵

„Většina lidí, který já znám, tak v podstatě sem přišli, když vstoupila Česká republika do Evropské unie a tím pádem tady vznikla poptávka po úřednících. Vlastně 85 % možná i víc těch lidí jsou vlastně překladatelé. /.../ Překládají dokumenty ať pro soud nebo nakladatelství nebo jakékoli evropské instituce.“⁶⁶

O tyto pozice je pochopitelně velký zájem a zájemců mnoho. Probíhají tedy otevřená výběrová řízení. Žadatel o práci musí splňovat určité parametry, jako dostatečnou praxi, vzdělání a jazykovou znalost. V případě překladatelů je tato jazyková znalost ještě důležitější a samozřejmě hlubší. Zmíněná výběrová řízení provádí úřad EPSO. EPSO je zkratka pro Evropský úřad pro výběr personálu – anglicky European Personnel Selection Office. Samotné řízení je několika fázové a dle pozice, se může skládat z pohovorů a testů, které pořádá právě EPSO ve svém hodnotícím centru.⁶⁷

„Jdeš na pozici sítím výběrového řízení, kde na jednu pozici může být i několik tisíc lidí, takže musíš mít nějaký znalosti a vědomosti a projít kolama různých pohovorů /.../ musíš být prostě excelentní a mít dobrý skóre.“⁶⁸

Specifickou skupinu lidí na pracovním trhu tvoří ti, kteří do Lucemburska přišli, kvůli své stávající práci. Toto může nastat třeba při převelení do jiné země v rámci práce pro nadnárodní společnost, jakou je třeba Amazon. Takoví lidé potom práci v Lucembursku mají vyřešenou dopředu.

⁶⁵ *Jak se přihlásit.* [online] European Personnel Selection Office. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z:https://epso.europa.eu/how-to-apply_cs#tab-0-0

⁶⁶ Rozhovor s respondentem Marianem (41)

⁶⁷ *Jak se přihlásit.* [online] European Personnel Selection Office. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z:https://epso.europa.eu/how-to-apply_cs#tab-0-0

⁶⁸ Rozhovor s respondentem Marianem (41)

5.5.1 **Vykonávají práce v původním oboru z Česka?**

Obecně se dá odpovědět ano, vykonávají. Samozřejmě jsou lidé, kteří vykonávají práci v jiném oboru, ale prakticky jim v pokračování ve stejném oboru nic nebrání, splní-li požadované podmínky. Jak již zaznělo, pokud se jedná o povolání regulované, kde je požadovaná praxe, jde jen o uznání praxe z České republiky. Stejná situace platí se vzděláním. Uznávání odborné kvalifikace a vzdělání může vyžadovat vyhledání odborného uznávacího orgánu pro dané konkrétní povolání. Zásadnějším problémem může být vyžadovaná jazyková znalost, ale s tím musí člověk při hledání práce v zahraničí zákonitě počítat.

Respondenti, stejně jako dle jejich výpovědí jejich známí, v Lucembursku skutečně vykonávají práce v původním oboru.

5.5.2 **Uznávání vzdělání z Česka**

Co se týče uznávání vzdělání, je situace podobná jako v případě uznávání pracovní praxe. V tomto případě se regulované profese ještě dále dělí na:

- Profese spojené s evropským profesním průkazem

V těchto profesích probíhá uznávání na základě evropského profesního pasu, který platí po celé EU.

Tyto profese se týkají například: lékárníků, realitních makléřů, fyzioterapeutů a všeobecných zdravotních sester.

- Profese bez automatického uznávání diplomů

Vzdělání není pro tyto profese uznáváno automaticky. Musí tedy dojít k uznání příslušného uznávacího orgánu.

Jsou to například: pečovatelé, logopedi, elektrikáři a sociální pracovníci.

- Profese s automatickým uznáváním diplomů

Zde dochází k uznávání, jak už název napovídá, automaticky. Tyto povolání spadají do kategorie regulovaných, protože mohou být uznávány automaticky, ale zároveň i neuznávány. Pro jejich automatické uznání musí být diplom získán v rámci EU. Pokud je získán mimo Evropskou unii, pak spadá do kategorie bez automatického uznávání.

Tato povolání jsou například: architekti, zubaři, porodní asistentky a veterináři.⁶⁹

S uznáváním, zda je tedy dosažené vzdělání rovno tomu zahraničnímu pomáhá mezinárodní síť středisek NARIC – National Academic Recognition Information Centres. Činnost NARIC je hlavně zaměřena na poskytnutí informací ohledně uznávání diplomů, nebo osvědčení získaných při zahraničních studijních pobytech.

Podobně funguje i síť ENIC – European Network of Information Centres.⁷⁰

O nepříjemnosti neuznaní vzdělání se na vlastní kůži přesvědčila i respondentka Petra, když do Lucemburska přišla v roce 1992. Tehdy jí neuznali její středoškolské vzdělání v oboru zdravotní sestry. Musela proto v tomto oboru složit v Lucembursku maturitní zkoušku. To pro ni znamenalo nutnost urychleného naučení lucemburských úředních jazyků, ani jeden z nich při svém příchodu neuměla, na maturitní úrovni.

„Do svých dvaceti jsem uměla jenom česky a špatně rusky. Neuznali mi maturitu, takže jsem tady musela maturovat ze třech jazyků. Musela jsem maturovat v lucemburštině, francouzštině a němčině. /.../ V lucemburštině byla ústní maturita.“⁷¹

5.6 Jak se Čechům daří integrovat

Jednou z výhod Lucemburska je multikulturnost, cizinec zde tedy nutně nevyčnívá, protože jich je tu skutečně mnoho. Otázka integrace závisí především na jedinci a jeho ochotě a schopnostech se skutečně integrovat.

Samotnou integraci může ovlivňovat množství faktorů. Jedním z nich je práce vykonávaná v Lucembursku a kolegové v ní. Při práci s lucemburskými občany coby kolegy nebo třeba zákazníky je snadnější se integrovat mezi místní než při práci s lidmi, kteří jsou v zemi také cizinci. Takovou práci s cizinci může být právě práce pro evropské instituce. Svou roli má i trávení volného času, kdy může docházet k lepšímu propojení s místními.

⁶⁹ *Liste des professions réglementées*. [online] Guichet.lu. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z: <https://guichet.public.lu/fr/entreprises/creation-developpement/autorisation-etablissement/liste-professions-reglementees.html>

⁷⁰ Uznávání kvalifikací. [online]. Euroskop.cz. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/ja-a-eu/prace/uznavani-kvalifikaci/>

⁷¹ Rozhovor s respondentkou Petrou (50)

A v neposlední řadě je to jazyková vybavenost, na jejíž důležitost narážíme skrz naskrz celým Lucemburskem.

Především pro nově příchozí do země mohou být velkou oporou krajanské spolky. Ty jsou z podstaty věci užitečné především pro lidi, kteří se ještě nestihli, nebo nezvládli plně integrovat. Samozřejmě nejen pro ně, i již integrovaní si v těchto spolcích mohou najít přátele, či se takto trochu opět propojit s vlastní. Všechny krajanský kontakt se samozřejmě neodehrává jen na úrovni spolků. Značný význam mají skupiny přátel a známých krajanů, kteří se v cizině setkali a „cizí“ prostředí jim dodalo na pospolitosti. Setkávají se spolu pak za účelem různých sportů, společných dovolených či jen tak posedět a popovídat u piva.

„Různí kámoši zde dělají pro sebe nějaký sportovní vyžití, jdou si zahrát volejbal, nebo tenis.“⁷²

Respondentka Petra počátkem devadesátých let při svém příchodu zažívala kulturní šok. Místní Česko příliš neznali, někteří si mysleli, že je z Čechenska, nebo nějaké hodně chudé země.

„Já jsem se vyloženě cítila méněcenná a nechci říct, že všichni, ale velká většina mi to vždycky nějakýma připomínkami dávala znát: „no to u vás asi není, to vy asi nemáte, to asi tohleto vůbec neznáš, vid’.“ /.../ Ted’ už je to úplně jiný.“⁷³

Dnes má mezi Lucemburčany spoustu známých a přátel a cítí se plně integrovaná.

„Kdyby tady tenkrát bylo tolik Čechů, tak bych se asi takhle neintegrovávala, asi bych spíš vyhledávala nějakou českou skupinu.“⁷⁴

Skutečnost, že mnoho lidí do Lucemburska přijíždí skutečně za prací znamená i to, že takovým lidem často nezáleží na tom, jak do společnosti zapadnou, obzvlášť za předpokladu, že zde neplánují život i do budoucna. V Lucembursku se nedodrží téměř žádné tradice. Při

⁷² Rozhovor s respondentem Marianem (41)

⁷³ Rozhovor s respondentkou Petrou (50)

⁷⁴ Rozhovor s respondentkou Petrou (50)

takových tradicích by mohlo dojít k většímu propojení cizinců a ti by je mohli částečně přijmout ke svým stávajícím národním tradicím.

Vypadá to tak, že mnoho národnostních skupin se drží především pospolu a do lucemburské společnosti se příliš neintegrují.

„Samozřejmě Češi tu spolu pečou, i s nějakýma Slovákama taky. Jezdíme třeba na vodu, kemp je pak plný Čechů, to je pěkný, ale na druhou stranu jsou to všechno ty stejné tváře.“⁷⁵

5.6.1 České spolky

O založení krajanského spolku v Lucembursku pojmenovaném po tehdejším prezidentovi – Masaryk, je zmíněno již v kapitole o historii. Byl založen v roce 1929.⁷⁶ Popud ke vzniku spolu přišel od pana Strniska, který byl v Clausen ředitelem pivovaru. Jméno prezidenta si nepřivlastnili svévolně, ale požádali ho a kancelář prezidenta republiky souhlasila. Cílem spolku bylo pomoci krajanům tak, jak tomu bylo i u jiných československých spolku v zahraničí, například v Bruselu.⁷⁷ Předsedou Masaryka byl jistý Martin Bureš, jednatelem byl František Oškera. Spolek sídlil v Rue Louvigny 17, to je ulice v centru hlavního města Lucemburk. Spolek Masaryk pořádal každým rokem oslavu 28. října, stejně jako 7. března, tedy na narozeniny prvního československého prezidenta, jehož jménem se spolek pyšnil. Nesměla chybět ani spolková knihovna, ta byla poměrně chudá, do počtu čítala 30 knih.⁷⁸

V roce 1972 založil František Šedý, zároveň první předseda, spolek ATSL, původním názvem Association TGM Luxembourg. Spolek vznikl jako zdroj pomoci pro příchozí krajané, kteří do země mířili po událostech roku 1968. Cílem bylo pomoci s nelehkými začátky a pomoc se zařízením azylu a občanství. K vybudování této asociace napomohla i lucemburská strana, zejména pak JUDr. Robert Kriepse, který byl ministrem

⁷⁵ Rozhovor s respondentem Marianem (41)

⁷⁶ SEDLÁČEK, Jan. *Čechoslováci v Nizozemí, Belgii a Anglii*. Praha: nákladem Československého ústavu zahraničního, 1937. Knihovna Čs. ústavu zahraničního. (s. 91)

⁷⁷ SKLENÁŘOVÁ, Sylva. *Čechoslováci v zemích dnešního Beneluxu v meziválečném období (1918-1938)*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2013. ISBN 978-80-87782-26-2. (s. 22, 143)

⁷⁷ SKLENÁŘOVÁ, Sylva. *Čechoslováci v zemích dnešního Beneluxu v meziválečném období (1918-1938)*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2013. ISBN 978-80-87782-26-2. (s. 135)

⁷⁸ SEDLÁČEK, Jan. *Čechoslováci v Nizozemí, Belgii a Anglii*. Praha: nákladem Československého ústavu zahraničního, 1937. Knihovna Čs. ústavu zahraničního. (s. 91)

vnitru. Organizace později začala pořádat akce, jejichž cílem bylo propagovat kulturu Československa. Od roku 1989 se spolek jmenoval Association Tchechoslovaquie-Luxembourg a přitahoval zájem ze strany lucemburských občanů prostřednictvím kulturních událostí jako třeba koncertů, sbírek, a dokonce i organizováním zájezdů do tehdejší ČSR. S rokem 1993 se opět změnil název této organizace na dnešní Amities tcheque et slovaque – Luxembourg. Tedy zkratka – ATSL. Dnes jsou ovšem důvody pro přesun do Lucemburska jiné, než po událostech roku 1968. Spolek se tedy může víc soustředit na kulturní akce jako jsou – koncerty, festivaly a výstavy. Tyto akce slouží k propagaci České republiky v Lucembursku, a především slouží ke společnému setkání našich krajanů a jejich zdejších přátel.⁷⁹ Dnes počet členů čítá zhruba 160.⁸⁰

ATSL v Lucembursku provozuje také českou školu od roku 2015.⁸¹ Nejedná se o klasickou školu, nýbrž o školu víkendovou. Cílem je předejít vymizení českého jazyka u českých dětí, žijících v Lucembursku, ať už jsou to děti ryze českého páru, či smíšeného páru, ve kterém je jeden z rodičů jiné než české národnosti. S pomocí pedagogů se rovněž pokoušejí o zachování kvalitní slovní zásoby, přesného skloňování a časování, stejně jako o pomoc s výslovností, když dělá problém. Také se snaží budovat vztah k České republice, aby nebyla dětem v zahraničí cizí. Kladou při tom důraz na společnou historii a lidskou úctu k člověku. Navíc je výuka vhodná i při přípravě na přezkoušení za účelem uznání české školní docházky. Pomoci takto českým dětem v zahraničí, se rozhodly tři české matky, které samy v Lucembursku žijí. Na tomto projektu české školy se společně s těmito českými matkami podílí právě zmíněné ATSL a Velvyslanectví České republiky v Lucembursku. Za docházku dětí se zde platí školné, které činí za jedno dítě za rok 234 €. Při zápisu sourozenců se aplikuje sleva. Školní rok se zde sestává z osmnácti dvouhodinovek.⁸²

⁷⁹ *Historie ATSL*. [online]. Amities Tcheque et Slovaque Luxembourg. [citováno 1.3.2022]. Dostupné z: <http://www.atsl.lu/historie-atsl/>

⁸⁰ *Lucembursko*. [online]. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. [citováno 3.3.2022]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/krajane/krajane_ve_sвете/adresare/adresare-lucembursko_adresar_krajanskych_spolku.html

⁸¹ *Lucembursko*. [online]. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. [citováno 3.3.2022]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/krajane/krajane_ve_sвете/adresare/adresare-lucembursko_adresar_krajanskych_spolku.html

⁸² ATSL Česká škola. [online]. [citováno 1.3. 2022]. Dostupné z: <https://ceskaskolalux.wordpress.com/>

Češi a Slováci v Luxu, spadající pod web Krajané, jsou další organizací zaměřenou na Čechy v Lucembursku. Skrze své webové stránky zprostředkovávají nejrůznější informace pro nově příchozí do země, stejně jako pro ty, kteří v Lucembursku již nějakou dobu jsou, nebo se do něj třeba teprve chystají vycestovat. Nachází se zde nejrůznější odkazy na instituce, stejně jako články o práci, o podmínkách k práci v Lucembursku, doprava do země a po ní. Zároveň se zde sdílejí i různorodé akce.⁸³

V roce 2013 také vzniklo sdružení MELIMELO, které je zaměřené na české a slovenské folklórní písně a tance.⁸⁴ Vystupující členi jsou hlavně děti nejrůznějšího věku. Sdružení pořádá různá vystoupení s krajanskou hudbou.

„Spolky jsou tu největší kulturní lepidlo pro Čechy a Slováky.“⁸⁵

5.7 Jazyky Lucemburska

Jazyky v Lucembursku jsou poměrně komplexním tématem. Přestože člověk do Lucemburska přichází vybaven informací o třech úředních jazycích, je překvapující pozorovat na vlastní oči, a především slyšet na vlastní uši, jak v této zemi probíhá komunikace, jak se tyto tři jazyky prolínají a jak jazykově vybaveni jsou obyvatelé Lucemburska.

Jak již zaznělo v Lucembursku se hovoří třemi úředními jazyky. Jsou to: francouzština, němčina a lucemburština. K němčině, kterou hovořila většina obyvatel Lucemburska se francouzština přidala na vyžádání Lucemburčanů po dělení v roce 1830. Někteří francouzsky mluvící Lucemburčané zůstali v Belgii, ale i obyvatelé zůstávající v Lucembursku byli na bilingvismus zvyklí již v té době. Žádost o zachování francouzštiny, coby jazyka soudů a vyššího vzdělání, Vilému II. (v té době král Nizozemska a lucemburský velkovévoda) podali představitelé Lucemburska roku 1841. Žádali, aby francouzština byla

⁸³ <http://www.luxemburg.cz/mkportal/modules/wiki/index.php/Lucembursko>

⁸⁴ *Lucembursko*. [online]. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. [citováno 3.3.2022]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/krajane/krajane_ve_sвете/adresare/adresare-lucembursko_adresar_krajanskych_spolku.html

⁸⁵ Rozhovor s respondentem Marianem (41)

oficiálně rovna němčině. To se dá vysvětlit i potřebou Lucemburčanů odlišit se zároveň od Belgie a Německa.⁸⁶

V němčině mají Lucemburčané přízvuk, který rodilí Němci slyší. Gramaticky ji ovšem ovládají výborně, stejně jako mají perfektní psanou formu „hochdeutsch“, protože ve škole mají v němčině běžnou výuku.

Samotná lucemburština je franko-moselským dialektem hornoněmčiny. Na poslech je velmi podobná právě němčině, ale objevuje se v ní mnoho romanismů z francouzštiny. V případě tohoto jazyka se nedá mluvit o jednotnosti. I přes velikost Lucemburska existují různá nářečí i mezi vesnicemi.⁸⁷

Zvuková podobnost s němčinou je především s německým jazykem z oblasti Sárska.

Lucemburský pravopis vznikl v roce 1977. K ustanovení lucemburštiny, coby třetího úředního jazyku, došlo až roku 1984. Čím dál tím méně osob lucemburštinu ke komunikaci používá, na vinně je množství cizinců v zemi, jejichž počet je skoro stejný s počtem Lucemburčanů. Dalším aspektem je malá natalita lucemburských obyvatel.⁸⁸

Lucemburština je tak spíše jazykem při komunikaci rodilých Lucemburčanů a používá ji zhruba méně než 300 tisíc obyvatel Lucemburska. Z nich mnoho pracuje s cizinci, kteří lucemburštinu neovládají a tím pádem ji hodně lidí v práci ani nevyužije. Komunikace je tedy z většiny vedena německy, či francouzsky.⁸⁹

Lucemburština je na seznamu ohrožených jazyků již od roku 2010. Proti zániku tohoto jazyku se snaží lucemburská vláda bojovat čtyřiceti bodovým programem, který má jazyk dostat více do škol, knihoven, vládních a nejrůznějších dalších institucí. Lucemburština má podle tohoto plánu projít kodifikací a kompletací online slovníku. Studenti budou mít možnost jazyk využívat například i pro kreativní psaní a divadelní představení. Je

⁸⁶ HULICIUS, Eduard. *Lucembursko*. Praha: Libri, 2008. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-341-1.(s. 72)

⁸⁷ HULICIUS, Eduard. *Lucembursko*. Praha: Libri, 2008. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-341-1.(s. 105)

⁸⁸ KOKAISL, Petr. *Etnické minority v Evropě*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014. ISBN 978-80-213-2524-1. (s. 157)

⁸⁹ HULICIUS, Eduard. *Lucembursko*. Praha: Libri, 2008. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-341-1.(s. 105)

zajímavým trendem natáčet filmy právě v lucemburštině, především snímky o Lucembursku, nebo jeho občanech. Knihy se lucemburštinou také píšou, ale šance, že by tento jazyk předčil francouzštinu, nebo němčinu je mizivá. Od roku 2015 do roku 2016 bylo v Lucembursku publikováno 134 knih, lucemburštinou však bylo psáno pouhých 7 % z nich. Větší odezvu nedostává lucemburština ani od poskytovatelů velkých sociálních sítí jako je třeba Facebook, nebo Twitter, kde jazyk není dostupným nastavením. Přesto v roce 2016 obdržel lucemburský parlament petici se značným počtem podpisů žádající záchranu lucemburského jazyka. Roste i zájem lidí tímto jazykem mluvit a používat ho. Podle lucemburského ministerstva kultury se za rok 2016 zapsalo do kurzů lucemburštiny 6 500 dospělých. Tento počet je zhruba dvojnásobný oproti předchozí dekádě. Lucemburština se pro mnoho přistěhovalců stává jazykem integrace s místními.⁹⁰

„Některý kolegové chodili na kurzy (lucemburštiny), ale skončili za chvíli, protože to pak už je strašně složité.“⁹¹

„Lucemburština je pouze mluvený jazyk, nevíme, jak jím psát. Všechno píšeš německy nebo francouzsky.“⁹²

Vzhledem k množství cizinců, kteří v Lucembursku pracují, nebo dokonce pracují i žijí, je zřejmé, že jazyková pestrost je veliká. Svou mateřštinou, pokud není shodná s úředními jazyky Lucemburska se pak dorozumívají především uvnitř své národnostní skupiny. Příkladem by mohli být příslušníci portugalské menšiny, kteří často vykonávají práce ve stavebním odvětví kde, v kolektivu svých krajanů, portugalštinu užívají k dorozumívání mezi sebou.

⁹⁰ RANKIN, Jennifer. *A special place for Luxembourgish: Grand Duchy's native language enjoys renaissance*[online]. The Guardian. [citováno 21.2.2022] Dostupné z:<https://www.theguardian.com/world/2017/dec/28/luxembourgish-grand-duchys-native-language-enjoys-renaissance>

⁹¹ Rozhovor s respondentem Marianem (41)

⁹² Rozhovor s respondentkou Steffi (30)

5.7.1 Jazyky vyučované v lucemburských školách

Lucemburské školy se dělí na soukromé a státní, státních je většina. Ty soukromé musí následovat stejné předpisy o vyučovaných předmětech. Výjimkou jsou zahraniční, či mezinárodní školy, ty mohou mít jinou studijní náplň. Nicméně co se týče škol regulovaných státem, tak můžeme říci, že lucemburský školní systém velmi dbá na znalost jazyků. Jazyková výuka probíhá již od předškolního věku. Právě ve věku předškolním se kromě běžných sociálních dovedností podporuje a rozvíjí lucemburština jako hlavní jazyk pro komunikaci dětí, nezávisle na jejich původní národnosti. Učení dětí lucembursky v předškolním věku nese zároveň i problém – gramatiku a psanou formu. Lidé hovořící lucembursky často neumí správně v tomto jazyce psát, nebo píše každý trochu jinak. Po nástupu do školy, co bychom mohli zhruba nazvat jako první stupeň, se děti učí číst a psát německy. Němčina je pak pro dospělé Lucemburčany často oblíbeným jazykem pro četbu, což je pochopitelné, když je první, ve kterém se číst učí. V němčině pak probíhá i výuka všech předmětů. V dalších ročnících se k předmětům přidá i francouzština. To je v tomto školním systému důležitý předmět, protože v dalších ročnících probíhá výuka právě v tomto jazyce. Nezávisle na tomto probíhá i výuka angličtiny, stejně jako je možné přibrat ještě nějaký volitelný jazyk, jako třeba španělštinu, nebo italštinu.⁹³

„Všichni mluví alespoň čtyřmi jazyky.“⁹⁴

To znamená, že po ukončení školní docházky v Lucembursku by měl člověk ovládat čtyři jazyky, když nepočítáme ty volitelné, které si studenti mohou přibrat. Jsou to: lucemburština, němčina, francouzština a angličtina. Oproti České republice a jejímu systému vzdělávání je to značný rozdíl. Situace je o to zajímavější, když se jedná o dítě, jehož rodič, případně oba jsou jiného než lucemburského původu a doma využívají ke komunikaci rodný jazyk. Tato situace není ojedinělá, jak už zaznělo v Lucembursku je téměř polovina obyvatel cizinců. Příným příkladem jsou i respondentky Steffi a Sally, se kterými jejich matka mluvila v dětství česky, zatímco jejich otec lucembursky. Lucemburština

⁹³*Everything you need to know about the Grand Duchy of Luxembourg.* Information and Press Service of the Luxembourg Government, 2015. ISBN 978-2-87999-256-3 (s. 24–25)

⁹⁴ Rozhovor s respondentkou Steffi (30)

nakonec převládla, a i dnes se s matkou baví více lucembursky než česky. Přesto dodnes obě mluví česky plynně byt' s přízvukem.

„...my jsme pořád mluvili česky. Český jazyk byl můj první. /.../ teď už česky skoro vůbec nemluvim a moje máma teď s náma taky pořád mluví lucembursky.“⁹⁵

V Lucembursku funguje i Evropská škola, do níž mohou chodit kromě ostatních národností i české děti, které se tam mohou učit v českém jazyce. Českých dětí tam není zásadně moc, některé třídy se proto spojují, jako třeba dvoutřídky čtvrté a páté třídy. Při této výuce v češtině mají i výuku druhého jazyku – angličtiny, francouzštiny, nebo němčiny, který si můžou sami vybrat. V těchto jazykových skupinách mají některé tematické předměty s dětmi jiných národností se stejným druhým jazykem. Takto se učí právě až do páté třídy, kterou končí, a poté nastupují na víceleté gymnázium. Toto studium pak po sedmi letech zakončují evropskou maturitou. Součástí této maturity je i zkouška z českého jazyka, nicméně všechny ostatní předměty studují právě v tom vybraném druhém jazyce, který si zvolili. Za pět let studia na prvním stupni se tedy musí dokázat naučit jazyk na takové úrovni, aby se v něm zvládli učit veškeré školní předměty.

Jazyková vybavenost je v případě těchto školních systémů zřejmou výhodou, nicméně může být zároveň i nevýhodou. Výuka ve více jazycích, obzvláště když nejsou rodné, přináší otázku, na kolik to může ovlivnit chápání probírané látky, když se děti soustředí na zvládnutí jazyka a slovní zásoby. Také jestli, i když mají dobrou slovní zásobu, mohou zajít do takové hloubky témat, jako by mohli v rodném jazyce. Látku musí probírat znovu v dalším jazyce, aby jí v něm také ovládali a disponovali slovní zásobou k tématu. Zároveň učení se několika jazyků samozřejmě může zabírat prostor jiným látkám nebo předmětům.

„Učí se všechno v jiném jazyce, než je jejich mateřskej, určitě nejdou tak do hloubky a neproberou témata tak, aby tomu leckdy opravdu rozuměli. /.../ Otázka zůstává, do jaký hloubky tu látku pochopí.“⁹⁶

⁹⁵ Rozhovor s respondentkou Steffi (30)

⁹⁶ Rozhovor s respondentem Marianem (41)

5.7.2 Který jazyk se používá kde

Lucemburská situace s jazyky je, už díky jejich počtu, velmi zajímavá. Zajímavost zvyšuje skutečnost, že se tu jazyky neužívají na základě dělení dle geografických oblastí, jako je tomu třeba v Belgii, kde se mluví převážně francouzsky, ale v oblasti okolo Sankt Vith se hovoří německy.

Tématu jazyků na školách jsme se již věnovali. Pokud jde o státní instituce, jako jsou třeba soudy, nebo složky policie, měli by v nich pracovat lidé zvládající všechny úřední jazyky Lucemburska. Stejně tak i na úřadech by se měl člověk běžně všemi třemi jazyky dorozumět. U policie je značná šance, že ovládají i jiné než oficiální jazyky, především, pokud jsou původem jiné národnosti než lucemburské. V případě soudů je samozřejmě k dispozici překladatel, pokud účastník, či účastníci neovládají v dostatečné míře ani jeden ze tří státních jazyků. Francouzština má však největší váhu, pokud dojde na úřední listiny. V politických kruzích se nejvíce využívá lucemburština.⁹⁷ U lékaře, nebo v nemocnici je hlavním jazykem francouzština, protože hodně sester a doktorů přišlo do Lucemburska za prací, nebo do země za prací dojíždí přímo z Francie. Zároveň i recepty jsou francouzsky. Neznalost tohoto jazyka může tedy značně komplikovat návštěvy nemocnic. Samozřejmě v Lucembursku ordinují i lékaři jiných národností. Respondent Marian má dokonce praktického lékaře Čecha, který žije v Lucembursku. Respondentka Petra je zase příkladem české zdravotní sestry. Dokonce si společně s původem českou lékařkou v zemi otevřely vlastní ordinaci.

Při nákupech se hodí znalost francouzštiny, neboť velké množství pracovníků v tomto odvětví jsou francouzsky mluvící. Nemalé množství pracovníků mluví i německy. Francouzština a němčina jsou společně s angličtinou tři jazyky zásadní pro obory turistického ruchu, gastronomie a pohostinství. Stejně jako i jejich internetové stránky jsou většinou vícejazyčné.

V lucemburských kinech se promítají filmy v originálním znění s titulky, nebo francouzským, či německým dabingem. Divadla mají v tomto ohledu, jak už to tak bývá, volnější ruku a nabízí proto představení v různých jazycích, včetně jazyků neoficiálních.

⁹⁷ WHAT LANGUAGES DO PEOPLE SPEAK IN LUXEMBOURG? LE GOUVERNEMENT DU GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG. [citováno 1.3. 2022]. Dostupné z: <https://luxembourg.public.lu/en/society-and-culture/languages/languages-spoken-luxembourg.html>

Média, jako televize a rádio vysílají ve všech úředních jazycích. Tištěným médiím vládne němčina, za kterou je francouzština. Samozřejmě je možné naladit i vysílání programů ze zahraničních, především sousedních států.

Francouzština je také velmi častým jazykem pro komunikaci v práci. Využije se také němčina, nebo lucemburština. Samozřejmě, jak již bylo zmíněno i portugalština v kolektivu portugalských pracovníků. Angličtina má také své důležité místo. Hlavně pro pracovníky evropských institucí, nebo zaměstnance v bankovním sektoru. V těchto zaměstnáních se využívá ve velkém a je také univerzálním jazykem při schůzích lidí různých národnostních původů.⁹⁸

Respondenti Petra, Sally, Steffi a Christian se shodují, že nejraději čtou a píšou v němčině. Je to pro ně nejpřesnější jazyk. Zároveň je to taky jazyk, ve kterém se ve školách poprvé učí číst a psát.

„Cítím to tak, že je to (němčina) můj mateřský jazyk.“⁹⁹

„Já čtu nejradši německy, musím říct. Tak se cítím nejlíp. Taky nejradši píšu v němčině. To je pro mě nejlehčí, taky jsme to měli hnedka na začátku ve škole.“¹⁰⁰

Ať už cizinec, nebo rodilý Lucemburčan, je důležité si v této zemi hledat práci i na základě řeči, která je pro ni potřebná. V tomto případě mají Lucemburčané na pracovním trhu velkou výhodu, neboť všechny potřebné jazyky ovládají již ze školy. Díky tomu je nemusí trápit jejich znalost a můžou vybírat ze širší nabídky zaměstnání. V tomto případě to funguje tak, že stejným jazykem, kterým je psán pracovní inzerát, je psán i životopis žadatele. Není proto ničím zvláštním, mít vlastní CV ve francouzské i německé verzi a posílat tu, která je zrovna potřeba. Na základě tohoto pak respondentka Steffi pracuje v zaměstnání, kde převládá němčina a lucemburština, zatímco Sally má v práci především francouzštinu. Přejít do práce s jiným jazykem by pro ně, díky už tolikrát zmiňované jazykové vybavenosti, nebyl nejmenší problém. Význam angličtiny pro práci stále stoupá, v evropských institucích a bankách se bez ní člověk jen těžko obejde. Dá se říct, že najít si

⁹⁸ WHAT LANGUAGES DO PEOPLE SPEAK IN LUXEMBOURG? LE GOUVERNEMENT DU GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG. [citováno 1.3. 2022]. Dostupné z: <https://luxembourg.public.lu/en/society-and-culture/languages/languages-spoken-luxembourg.html>

⁹⁹ Rozhovor s respondentem Christianem (34)

¹⁰⁰ Rozhovor s respondentkou Sally (27)

práci v těchto odvětvích je tedy snazší cesta pro někoho, kdo disponuje jen znalostí angličtiny. Ovšem dostat se na tyto pozice není vůbec snadné a zájemců je pochopitelně mnoho. I pro řekněme nekvalifikovanou, nebo méně kvalifikovanou práci je nutností alespoň nějaká jazyková znalost. Například takový řidič autobusu v Lucembursku musí přirozeně alespoň něco z lucemburštiny, nebo dalších jazyků ovládat. Jak kvůli komunikaci s cestujícími, tak i s kolegy. Zjednodušeně se dá jazyková situace shrnout tak, že všechny úřední jazyky Lucemburska se běžně používají. Lucemburštinu není nutné ovládat, ale může skutečně sloužit jako jazyk integrace, který nově příchozí více spojí s obyvateli Lucemburska. Francouzština je z nich zřejmě nejvýznamnějším jazykem, kterým se hovoří nejvíce.

„It's getting more and more french, honestly.“¹⁰¹

(„Upřímně je to tu více a více francouzské.“)

„V podstatě skoro všechno je ve francouzštině i hlášení ve vlaku, lejstra a tak. Takže francouzština je jazyk číslo jedna. /.../ Francouzština je taková jako nutnost a němčina je velká výhoda.“¹⁰²

5.8 Život v Lucembursku optikou respondentů

Marianovi se Lucembursko jako takové velmi líbí. Oceňuje, že i přes značnou výstavbu, která třeba v Lucemburku probíhá a kdy se z periferií města stávají jeho součástí, tak i přesto je pořád všude spousta místa, zeleně a pastvin, stejně jako mnoho zemědělců.

Lucembursko je podle něj hodně kosmopolitní a je možné se tu potkat na jednom místě skutečně se všemi možnými národnostmi. Zároveň je to prý země výrazných kontrastů, jejichž výraznost je ještě umocněna malou rozlohou Lucemburska.

„Najdeš tady pořád farmy a týpky kterým čouhá sláma z bot, akorát vedle traktoru mají prostě zaparkovaný Porsche. /.../ Pak jsou tady kravařáci s kufříčkama, co chodí do fitka a jdou se odreagovat někam na party.“¹⁰³

¹⁰¹ Rozhovor s respondentkou Steffi (30)

¹⁰² Rozhovor s respondentem Marianem (41)

¹⁰³ Rozhovor s respondentem Marianem (41)

Lucembursko ale zároveň vnímá i jako velmi roztrhané do skupin dle národností.

„Je to trochu zoo. Je to klec, kde jsou lidi hodně pro sebe a drží si ty svoje okruhy přátel ty národnosti, ze který jsou a zas tolik se neprolínají.“¹⁰⁴

Zároveň má pocit, že pomyslná pouta mezi lidmi nejsou tak silná a v rámci právě těch národnostních skupin není příliš z čeho vybírat své přátele.

Do budoucna plánuje se zase vrátit zpátky do Čech. Už kvůli svým dětem. Jako učitel na Evropské škole si uvědomuje výhody i nevýhody zdejšího vzdělávacího systému. Také mu trochu chybí zázemí, která má v České republice pochopitelně větší. Po finanční stránce si nemá na co stěžovat a nic jej proto nutně netlačí tento krok udělat hned.

„Jak říkal jeden můj známý: „Je nějaký důvod, proč jsme se inkarnovali v Čechách.“¹⁰⁵

Petra rozhodně návrat do Čech neplánuje, i když poslední zhruba tři roky je více v kontaktu s Čechy v Lucembursku a vyloženě sporadicky se účastní i různých akcí, které pořádají české spolky. Tato setkání popisuje jako fajn a příjemná. Byla například v hlavním městě v divadle na koncertě Nezmarů, nebo stand-up vystoupeních. Sama se cítí za ty roky plně integrovaná do lucemburské společnosti.

Sama sebe popisuje takto: *„Už nejsem ani Čech ani Lucemburčan, jsem prostě obojí. Sedím na dvou židličkách najednou a už na nich budu sedět do konce života“¹⁰⁶*

Sally, Steffi a Christian se zde narodili. Lucembursko tedy přirozeně vnímají jako svou domovinu. Není jim příliš blízké zatížení na peníze, které v zemi vidí u tolika lidí, kteří jsou zde jen z tohoto důvodu. Obecně s cizinci v zemi nemají nejmenší problém. Snad jen s Francouzi, kteří se příliš integrovat nechtějí. V tomto ohledu mají raději Němce, kteří jsou k integraci obecně prý ochotnější.

¹⁰⁴ Rozhovor s respondentem Marianem (41)

¹⁰⁵ Rozhovor s respondentem Marianem (41)

¹⁰⁶ Rozhovor s respondentkou Petrou (50)

6 Závěr

Důvody k přestěhování do Lucemburského velkovévodství jsou různé, ale tím nejnápadnějším jsou peníze. Lucembursko je bohatou zemí, kde jsou mzdy podstatně vyšší, než jsou v České republice. Naproti tomu jsou v Lucembursku vysoké životní náklady jako třeba náklady na bydlení. Nájem nebo koupě nemovitosti je skutečně drahou záležitostí. Proto se tolik lidí, nejen Čechů, rozhodne bydlet mimo Lucembursko v některé ze sousedních zemí, kde jsou tyto náklady zásadně nižší. Vzhledem k malé velikosti Lucemburska není zásadní problém zpoza hranic za prací dojíždět.

Mezi vyhledávané práce v Lucembursku patří bezesporu ty pro instituce Evropské unie. Získat takovou práci ovšem není vůbec snadné. Když se uvolní vytoužená pozice, musí žadatel projít jemným sítím vícestupňového přijímacího řízení, které obsahuje i zkoušky úřadu EPSO. Toto navíc absolvuje proti velké konkurenci dalších zájemců o pozici. Ovšem práce pro Evropské instituce není jedinou možnou volbou. Vyššího platu oproti České republice dosáhnou i mimo ně. Nehledě na vybranou práci je zásadní si zjistit, jak pro danou pozici funguje uznávání praxe a vzdělání. Na některé pozice mohou být uznány automaticky u jiných to takto nelze. S tímto krajanům pomohou úřady, které se právě tímto uznáváním zabývají.

Důležitým aspektem pro život v Lucembursku jsou jazyky. Úředními jazyky jsou – lucemburština, francouzština a němčina. Všechny tři se zde používají a jejich použití není rozděleno geograficky. Při shánění práce je potřeba se přesvědčit v jakém jazyce je daná práce vykonávána. Největší podporu státu má lucemburština. Je to pochopitelné, aby obstála proti dvěma silným úředním jazykům, které dennodenně používají místní i cizinci zde žijící nebo přijíždějící za prací. Tento jazyk zdá se, trpí tím, že není v osnovách škol jako jazyk výuky a žáci se pořádně nenaučí jeho gramatiku. Tím pádem jde o jazyk spíše pro mluveno u než psanou komunikaci. Dal by se označit jako jazyk integrace, jehož naučení může cizinci napomoci při začlenění mezi místní. Fakticky nejdůležitějším jazykem je francouzština. Francouzsky se dá vyřídit vše třeba na úřadech, stejně jako se prakticky všude domluvit – například v nemocnici. Ovládat francouzštinu se tedy dá nazvat nutností. Němčina je spíše výhodou, ale rozhodně má v zemi svůj význam a používá se ke komunikaci také. Pro mnoho místních je to jazyk volby pro čtení a psaní. Na významu nabývá i angličtina. Ta je často potřeba k práci na vyšších pozicích v místních bankách, nebo na některých pozicích v rámci Evropských institucí. S většinou místních se lze anglicky domluvit, neboť jazyk ovládají

skutečně plyně. Jazykem tak trošku mimo, který je často v Lucembursku slyšet je portugalština, a to díky velkému množství Portugalců, kteří zde žijí.

Mnoho Čechů se mezi místní příliš neintegruje a druží se raději v rámci české skupiny, případně ještě té slovenské. České spolky mají v tomto případě také značnou roli, kdy kromě pomoci slouží i jako sprostředkovatelé pro seznámení se s krajany v zemi. Také svými pořádanými akcemi tvoří pomyslný most umožňující kulturní poznání mezi oběma národnostmi. Jakési vyčlenění proti ostatním národnostním skupinám není jen českou specialitou, takto zde funguje mnoho skupin z různých zemí původu, které jsou vůči ostatním mimo ně spíše odtaziťé. Příkladem jsou i zmiňovaní Portugalci, kteří většinou mají, nebo pracují ve stavebních firmách převážně v jednom národnostním kolektivu.

Toto ale zjevně nelze aplikovat jako všeřikající pravidlo pro všechny Čechy v Lucembursku. Mnoho z nich se již plně integrovalo a mnozí se o totéž snaží. To je ale něco, co bohužel nelze v rámci této práce úplně přesně vyčíslit.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Literární zdroje

- ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-053-7.
- Everything you need to know about the Grand Duchy of Luxembourg*. Information and Press Service of the Luxembourg Government, 2015. ISBN 978-2-87999-256-3
- GELLNER, Ernest André. *Národy a nacionalismus*. [1. vyd.]. Praha: Josef Hříbal, 1993. Poznání (Hříbal). ISBN 80-900-8929-1.
- HAWKEY, J., HORNER, K. *Officiality and strategic ambiguity in language policy: exploring migrant experiences in Andorra and Luxembourg*. *Language Policy* (2021). Dále dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10993-021-09602-3#Abs1>
- HROCH, Miroslav. *Národy nejsou dílem náhody: příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-010-0.
- HULICIUS, Eduard. *Lucembursko*. Praha: Libri, 2008. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-341-1
- KOKAISL, Petr. *Etnické minority v Evropě*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014. ISBN 978-80-213-2524-1.
- KOSÍK, Jan. *Integrace do států Beneluxu*. Brno 2016. Diplomová práce. Mendelova univerzita v Brně, Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií.
- Luxembourg in figures*. Luxembourg: STATEC – Institut national de la statistique et des études économiques, 2021. Další dostupnost: https://statistiques.public.lu/catalogue-publications/luxembourg-en-chiffres/2021/statec_lux_in_figures_2021EN.pdf
- SEDLÁČEK, Jan. *Čechoslováci v Nizozemí, Belgii a Anglii*. Praha: nákladem Československého ústavu zahraničního, 1937. Knihovna Čs. ústavu zahraničního.
- SHARMA, Abhimanyu. *Migration, Language Policies, and Language Rights in Luxembourg*. Acta Universitatis Sapientiae, European and Regional Studies. Dostupné z: <https://www.sciendo.com/article/10.2478/auseur-2018-0006>.

- SKLENÁŘOVÁ, Sylva. *Čechoslováci v zemích dnešního Beneluxu v meziválečném období (1918-1938)*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2013. ISBN 978-80-87782-26-2.
- STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN. ISBN 80-85834-60.x.
- ŠATAVA, Leoš. *Etnicita a jazyk: teorie, praxe, trendy: čítanka textů*. Brno: Tribun EU, 2013. Librix.sk. ISBN 9788026305170
- ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-83-0.

7.2 Internetové zdroje

6.801 personnes ont obtenu la nationalité luxembourgeoise à la suite des procédures de naturalisation, d'option et de recouvrement en 2021.[online]. Le gouvernement luxembourgeois. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z:

https://gouvernement.lu/fr/actualites/toutes_actualites/communiques/2022/01-janvier/18-nationalite.html

ARELLANO, Gael. *Luxembourg City once again most expensive municipality in the country*. [online] RTL today. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z:

<https://today.rtl.lu/news/luxembourg/a/1814620.html>

ATSL Česká škola. [online]. [citováno 1.3. 2022]. Dostupné

z:<https://ceskaskolalux.wordpress.com/>

BŘEHOVSKÁ Marie, HVĚZDOVÁ Diana, ZOUBEK Roman. *Češi v Lucembursku*.

[online] Hospodářská a kulturní studia [citováno 10. 12. 2021]. Dostupné

z:https://www.hks.re/wiki/ls2020:cesi_v_lucembursku

DOHNALOVÁ Marie, DUFEK Pavel. *Integrace cizinců*. [online]. Antropologický slovník. [citováno 11.2.2022]. Dostupné z:

<https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBio/el/antropos/slovník.html>

Dostupné z:https://www.hks.re/wiki/doporuceni_k_psaní_textu#metody_a_techiky

Historie ATSL. [online]. Amitiés Tcheque et Slovaque Luxembourg. [citováno 1.3.2022].

Dostupné z: <http://www.atsl.lu/historie-atsl/>

HŮRKOVÁ, J., VODÁKOVÁ, A. *Jazyk* [online]. Sociologická encyklopedie. [citováno

12. 2. 2022] Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Jazyk>

Jak se přihlásit. [online] European Personnel Selection Office. [citováno 7.3.2022].

Dostupné z:https://epso.europa.eu/how-to-apply_cs#tab-0-0

KOKAISL, Petr. *Doporučení k psaní textu*. [online] Hospodářská a kulturní studia.

KOLLWELTER, Serge. *Immigration in Luxembourg: New Challenges for an Old*

Country. [online] Migration policy institute [citováno 10.3.2022] Dostupné z:

<https://www.migrationpolicy.org/article/immigration-luxembourg-new-challenges-old-country>

KOŠŤÁKOVÁ, Tereza. *Kouzlo parity kupní síly*. [online]. Statistika&My. [citováno 6. 3.

2022] Dostupné z:[https://www.statistikaamy.cz/o-slozitem-jednoduse/kouzlo-](https://www.statistikaamy.cz/o-slozitem-jednoduse/kouzlo-parity-kupni-sily/)

[parity-kupni-sily/](https://www.statistikaamy.cz/o-slozitem-jednoduse/kouzlo-parity-kupni-sily/)

- KREJČÍ, Jaroslav. *Národ* [online]. Sociologická encyklopedie. [cit. 8.2.2022] Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/N%C3%A1rod>
- Kurzy devizového trhu.* [online] Česká národní banka. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/financni-trhy/devizovy-trh/kurzy-devizoveho-trhu/kurzy-devizoveho-trhu/>
- LINHART, Jiří. *Bilingvismus* [online]. Sociologická encyklopedie. [citováno 20. 2. 2022] Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Bilingvismus>
- Liste des professions réglementées.* [online] Guichet.lu. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z: <https://guichet.public.lu/fr/entreprises/creation-developpement/autorisation-etablissement/liste-professions-reglementees.html>
- Lucembursko a Česká republika: společný osud* [online]. Univerzita Karlova. [citováno 19. 2. 2022] Dostupné z: <https://cuni.cz/UK-1139.html>
- Lucembursko životní a pracovní podmínky.* [online]. Úřad práce ČR. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/lucembursko-1>
- Lucembursko.* [online]. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. [citováno 3.3.2022]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/krajane/krajane_ve_sвете/adresare/adresare-lucembursko_adresar_krajanskych_spolku.html
- Lucembursko- mapa [online]. Cestovatelské stránky [citováno 23. 2. 2022]. Dostupné z: <https://cesty.in/lib/exe/detail.php?id=lucembursko&media=lucembursko-mapa.jpg>
- MALINA, Jaroslav. *Asimilace* [online]. Antropologický slovník. [citováno 11.2.2022]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBio1/el/antropos/slovník.html>
- MALINA, Jaroslav. *Integrace* [online]. Antropologický slovník. [citováno 11.2.2022]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBio1/el/antropos/slovník.html>
- Out now: First 2022 data on minimum wages in the EU.* [online] eurostat. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220128-2>
- PETRUSEK, Miloslav. *Asimilace* [online]. Sociologická encyklopedie. [citováno 11. 2. 2022] Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Asimilace>
- PETRUSEK, Miloslav. *Společnost multikulturní* [online]. Sociologická encyklopedie. [citováno 11.2. 2022] Dostupné z: [https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Spole%C4%8Dnost_multikulturn%C3%AD_\(PSpol\)](https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Spole%C4%8Dnost_multikulturn%C3%AD_(PSpol))

Práce a život v Lucemburku. [online]. European Personnel Selection Office. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z: https://epso.europa.eu/content/working-and-living-luxembourg_cs

Průměrná cena za 1 m² bytu. [online]. Realitymix. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z: <https://realitymix.cz/statistika-nemovitosti/byty-prodej-prumerna-cena-za-1m2-bytu.html>

Průměrná mzda – vývoj průměrné mzdy, 2022. [online] Kurzy.cz. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/makroekonomika/mzdy/>

RANKIN, Jennifer. *A special place for Luxembourgish ‘: Grand Duchy’s native language enjoys renaissance*[online]. The Guardian. [citováno 21.12.2021] Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2017/dec/28/luxembourgish-grand-duchys-native-language-enjoys-renaissance>

Regulated professions database. [online]. European Commission. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regprof/index.cfm?action=regprofs&id_country=9&qid=1&mode=asc&pagenum=4&maxrows=15#top

SLEJŠKA, Dragoslav. *Diferenciace a integrace* [online]. Sociologická encyklopedie. [citováno 11.2.2022] Dostupné z: [https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Diferenciace_a_integrace_\(MSGS\)](https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Diferenciace_a_integrace_(MSGS))

Uznávání kvalifikací. [online]. Euroskop.cz. [citováno 7.3.2022]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/ja-a-eu/prace/uznavani-kvalifikaci/>

8 Seznam vyobrazení

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1: Mapa Lucemburského velkovévodství.....	27
Obrázek 2: minimální mzdy ve státech EU k lednu 2022	34

8.2 Seznam grafů

Graf 1: Národnostní struktura obyvatelstva Lucemburska: vlastní zpracování.....	31
Graf 2: HDP na obyvatele reprezentativního vzorku států EU: vlastní zpracování	33

8.3 Seznam tabulek

Tabulka 1: Pasportizační údaje respondentů.....	14
---	----